

ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3

«Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών στις 8 Π.Σ., 3 Π.Σ.Εξ., 2 Π.Σ.Εισ.»

Με συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)

ΒΑΣΙΚΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΟΜΟΣ Γ΄ «ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Τελικός Δικαιούχος
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Σεπτέμβριος 2011

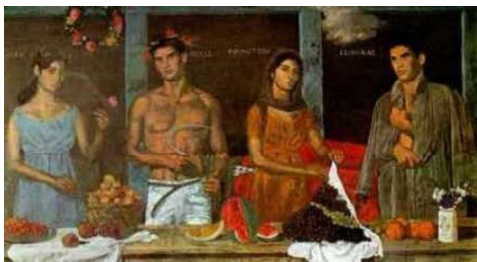
5. Επιλογή οπτικών εικαστικών έργων, οπτικών μορφών και εικόνων αναφοράς στην εκπαιδευτική διαδικασία

Το ρεπερτόριο των εικαστικών έργων, οπτικών μορφών και εικόνων που μπορεί να γίνει αντικείμενο γόνιμης μελέτης και δημιουργικής μάθησης στην τάξη είναι αναμφίβολα ανεξάντλητο. Τα ενδεικτικά παραδείγματα που αναφέρονται παρακάτω περιλαμβάνουν πίνακες, γλυπτά, χρηστικά και θρησκευτικά αντικείμενα, εικόνες της σύγχρονης καθημερινότητας και οπτικά εμπορικά προϊόντα και υπογραμμίζουν το εύρος των επιλογών που έχουν στη διάθεσή τους μαθητές και εκπαιδευτικοί. Προέρχονται από (α) τις παραδοσιακές καλές τέχνες και τον ευρύτερο οπτικό πολιτισμό, (β) τη σύγχρονη και ιστορικές εποχές, (γ) την Ελληνική, Δυτική και μη-Δυτική πολιτισμική παράδοση. Οι επιλογές αυτές ανταποκρίνονται στη *θέαση της εικαστικής εκπαίδευσης του 21^{ου} αι. ως μιας αισθητικά πλουραλιστικής πρακτικής που σέβεται και εντάσσει στο περιεχόμενό της την πολλαπλότητα και διαφορετικότητα των εικόνων, έργων και μορφών που συνυπάρχουν στο σύγχρονο οπτικό περιβάλλον μας*. Αναπαραγωγές ορισμένων εξ αυτών των έργων εμφανίζονται στα σχολικά βιβλία, ενώ προτείνονται ενδεικτικές διαθεματικές συνδέσεις με δραστηριότητες και γνωστικά αντικείμενα από το Νηπιαγωγείο έως το Λύκειο.

Εικόνα 1

Η *Guernica* του **Pablo Picasso** αναφέρεται στο βομβαρδισμό της πόλης Guernica, στη χώρα των Βάσκων, στην Ισπανία, το 1937, κατά τη διάρκεια του Ισπανικού εμφυλίου πολέμου (Εικ. 1). Το βαθύτατα ειρηνιστικό και ανθρωπιστικό αυτό έργο μεταφέρει όλη την τραγωδία του πολέμου με συμβολικό τρόπο κι εκφράζει παγκόσμια και διαχρονικά κάθε λαό που ένωσε τη φρίκη του. Αναπαραγωγή του βρίσκεται στην Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, Κεφάλαιο Πόλεμος και Ειρήνη (σελ. 93).

Εικόνα 2

Οι Τέσσερις εποχές του **Γιάννη Τσαρούχη** (1969) είναι ένα έργο που μεταφέρει εικόνες και συμβολισμούς από τη ελληνική λαϊκή παράδοση και ζωή, μέσα από μια καθημερινή σκηνή (Εικ. 2). Μεταξύ άλλων, μπορεί να αξιοποιηθεί στα πλαίσια της Μελέτης Περιβάλλοντος των μικρότερων τάξεων του Δημοτικού αλλά και σε θεματικά projects στο Νηπιαγωγείο.

Μελανόμορφα και ερυθρόμορφα αγγεία αποτελούν σπουδαία δείγματα της αγγειοπλαστικής και

αγγειογραφικής τέχνης και αισθητικά άρτιες οπτικές πηγές στιγμών της καθημερινής ζωής στην Αρχαία Ελλάδα. Οι παραστάσεις τους αναφέρονται στη ζωή μέσα και έξω από το σπίτι, στα διάφορα επαγγέλματα που σχετίζονταν άμεσα ή έμμεσα με τα συγκεκριμένα αγγεία, στη θέση της γυναίκας, στα έθιμα, το τραγούδι και την τέχνη της αρχαιότητας. Με βάση το περιεχόμενό τους μπορούν να αξιοποιηθούν στα πλαίσια πολλών γνωστικών αντικειμένων. Βιβλία όλων των βαθμίδων (π.χ. Ιστορία Δ΄ Δημοτικού, Αρχαία Ιστορία Α΄ Γυμνασίου, Δραματική ποίηση Γ΄ Γυμνασίου) περιέχουν πλούσιο φωτογραφικό υλικό από αμφορείς, κρατήρες και άλλα είδη αγγείων.

Κυκλαδικά ειδώλια (στο βιβλίο Αρχαίας Ιστορίας της Α΄ Γυμνασίου), έργα της μοντέρνας γλυπτικής, όπως το έργο του **Χένρι Μουρ**, *Ξαπλωμένη φιγούρα* (Henry Moore, Reclining Figure, 1951) (Εικ. 3), *γλυπτά* της **Μπάρμπαρα Χέπγουορθ** (Barbara Hepworth) (Εικ. 4) και *αρχαία γιγαντιαία γλυπτά από το Νησί του Πάσχα*, στο Νότιο Ειρηνικό (Εικ. 5) συγκροτούν μια ενδιαφέρουσα ενότητα τρισδιάστατων έργων που αφορούν την ανθρώπινη μορφή, ενώ τα νεότερα από αυτά έχουν πηγή έμπνευσης τον Κυκλαδικό, Αφρικάνικο και Προκολομβιανό πολιτισμό (κυρίως το έργο του Μουρ). Τα έργα μπορούν να μελετηθούν συγκριτικά στα πλαίσια

θεματικών ενοτήτων που αφορούν τον άνθρωπο και τις οικογενειακές σχέσεις, (π.χ. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου, σελ. 42), ή ιστορικούς πολιτισμούς του κόσμου.

Εικόνα 3

Εικόνα 4

Εικόνα 5

Εικόνα 6

Μια εικόνα **γκράφιτι** (graffiti), από τους δρόμους της πόλης, αποτελεί στοιχείο του οπτικού μας πολιτισμού και μια εναλλακτική επιλογή για μελέτη που θέτει πολλούς προβληματισμούς (Εικ. 6). Τα γκράφιτι, είναι σύγχρονες οπτικές μορφές, που πέρα από την αισθητική παρέμβαση που κάνουν στο αστικό τοπίο, ανταποκρίνονται στη νεανική κυρίως ανάγκη για προσωπική έκφραση, ένα θέμα που αγγίζει άμεσα τους μαθητές της εφηβικής ηλικίας. Η μελέτη τους μπορεί να συνδυαστεί μεταξύ άλλων με εικαστική εργασία μέσω υπολογιστών και με θεματικές που αφορούν την τέχνη (π.χ. 7^η Ενότητα, Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου).

Εικόνα 7

Καθημερινά δεχόμαστε καταιγισμό μηνυμάτων μέσα από **διαφημίσεις**. Καταλαμβάνουν αναμφισβήτητα πολύ μεγάλο μέρος του οπτικού μας πολιτισμού, αφού σε καμία άλλη κοινωνία και εποχή δεν υπήρξε αντίστοιχη συγκέντρωση τέτοιων εικόνων (Εικ. 7). Η επιλογή μιας διαφημιστικής εικόνας από τους ίδιους τους μαθητές, μπορεί να γίνει αντικείμενο κριτικού στοχασμού ως προς το περιεχόμενό της, την επίδρασή της στο ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται αλλά και των οπτικών συμβόλων και κωδίκων που χρησιμοποιεί. Η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ' Γυμνασίου, η Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών Β' Λυκείου ή η

Κοινωνιολογία Γ' Λυκείου είναι μερικά μόνο από τα βιβλία/γνωστικά αντικείμενα με τα οποία μπορεί να συσχετιστεί αυτή η μελέτη.

6. Επίλογος

Η εικαστική αγωγή είναι ένα **διακριτό γνωστικό αντικείμενο** με τους δικούς της σκοπούς, μεθόδους, τεχνικές και μέσα. Γι' αυτό και δικαιούται μια **ισότιμη θέση στα αναλυτικά προγράμματα** της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Όμως, εικαστικές μορφές και δραστηριότητες χρησιμοποιούνται ευρέως και στη συνολική εκπαιδευτική διαδικασία. Για παράδειγμα, στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία, έως 50% του αναλυτικού προγράμματος διδάσκεται μέσα από εικόνες και εικαστικά έργα ή δραστηριότητες (Herne,1996).

Έρευνα έχει δείξει ότι η αξιοποίηση εικαστικών έργων, δραστηριοτήτων και οπτικών μορφών στη γενική εκπαίδευση βελτιώνει τη στάση των μαθητών απέναντι στο σχολείο και συμβάλει στη συνολική σχολική τους επιτυχία, με την προϋπόθεση ότι τα προγράμματα στα οποία συμμετέχουν είναι υψηλού επιπέδου (Bamford, 2006).

Σε κάθε περίπτωση, η αγωγή στις εικαστικές τέχνες και μέσω αυτών έχει τεράστια εκπαιδευτική σημασία. Συνεισφέρει ουσιαστικά στην **ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών** (αισθητική, δημιουργική, γνωστική, νοητική, συναισθηματική, κοινωνική), τους βοηθά να συγκροτήσουν την προσωπικότητά τους και **να αποδώσουν νόημα στον κόσμο μέσα και γύρω τους** (Βάος, 2008). Παράλληλα, **προτείνει ένα μοντέλο βιωματικής και εμπειρικής μάθησης**, σε αντίθεση με τα παραδοσιακά διδακτικά μοντέλα που καθιστούν το μαθητή παθητικό δέκτη πληροφοριών.

Στον 21^ο αιώνα, η εικαστική εκπαίδευση οφείλει να περιλαμβάνει, αλλά και ταυτόχρονα να ξεπερνά τα όρια των παραδοσιακών εικαστικών τεχνών. Οι πολλαπλές και διαφορετικές στη μορφή, σκοπό και προέλευση εικόνες που συνυπάρχουν και κοινοποιούνται στο σημερινό οπτικό πολιτισμικό περιβάλλον δεν μπορούν να αγνοηθούν. Στόχος της μελέτης αυτού του ετερόκλιτου συνόλου είναι οι μαθητές να αναπτύξουν **κριτική και επιλεκτική ματιά απέναντι στα οπτικά προϊόντα του σύγχρονου πολιτισμού**, να μπορούν να «διαβάζουν» τα νοήματα και τις σκοπιμότητες που εξυπηρετούν, να διερευνούν τις κοινωνικές προεκτάσεις και συνέπειές τους και να παίρνουν υπεύθυνη θέση απέναντί τους. Έτσι προετοιμάζονται να συμμετάσχουν στο πολιτισμικό και κοινωνικό γίγνεσθαι ως **ενημερωμένοι και ενεργοί πολίτες**.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ

Ο πλούτος και η ποικιλομορφία των εικαστικών μορφών και οπτικών εικόνων που μπορεί να αξιοποιηθεί στα πλαίσια μιας αγωγής στις εικαστικές τέχνες και μέσω αυτών είναι απεριόριστος. Τα εικαστικά έργα που αναφέρονται και σχολιάζονται παρακάτω, μόνο ως ενδεικτικά αυτού του τεράστιου ρεπερτορίου μπορούν να χαρακτηριστούν. Προέρχονται από την Ελλάδα και τον κόσμο. Αντιπροσωπεύουν και παραπέμπουν σε διαφορετικές μορφές εικαστικών, εφαρμοσμένων και λαϊκών τεχνών, παραδοσιακών και σύγχρονων, χωρίς φυσικά να τις εξαντλούν. Συχνά θίγουν ζητήματα και προβληματισμούς ατομικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς, εθνικούς και περιβαλλοντικούς. Σχολιάζουν στερεότυπα και αναδεικνύουν τις πολλαπλές χρήσεις και λειτουργίες που μπορούν να έχουν οι εικαστικές τέχνες. Εν κατακλείδι, παραπέμπουν στη *θέαση της εικαστικής εκπαίδευσης του 21^{ου} αι. ως μιας αισθητικά και θεματικά πλουραλιστικής πρακτικής που σέβεται και εντάσσει στο περιεχόμενό της την πολλαπλότητα και διαφορετικότητα έργων και εικόνων που συνυπάρχουν στο οπτικό περιβάλλον μας.*

Κάθε περιγραφή συνοδεύεται από μια ένδειξη σχετικά με τις ηλικίες των μαθητών που θα μπορούσαν να έρθουν σε επαφή με το συγκεκριμένο έργο. Γίνεται διαχωρισμός σε πέντε ηλικιακές ομάδες, οι οποίες έχουν ως εξής:

- από το Νηπιαγωγείο
- από Α΄ Δημοτικού
- από Δ΄ Δημοτικού
- από Α΄ Γυμνασίου
- από Α΄ Λυκείου

Οι προτεινόμενες ηλικιακές ομάδες πρέπει να θεωρηθούν ως ενδεικτικές και χρηστικές και όχι ως δεσμευτικές για τον εκπαιδευτικό. Άλλωστε, ένα ποιοτικό παιδικό εικονογραφημένο βιβλίο έχει να προσφέρει εικαστικά και γνωστικά ακόμα και σε μαθητές Γυμνασίου, ενώ ένα έργο Video Art που αναφέρεται σε ζητήματα φύλου, εργασίας και παράδοσης σε μια χώρα της Ανατολικής Ασίας μπορεί να γίνει αντικείμενο μελέτης και από εξάχρονους μαθητές, με κατάλληλους για την ηλικία τους παιδαγωγικούς χειρισμούς και επεξηγήσεις.

Ευρετήριο

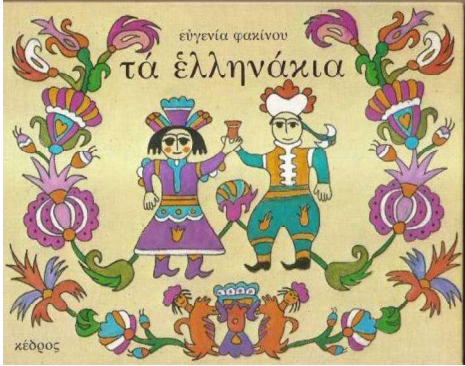
α/α	Ελληνικός τίτλος	Πρωτότυπος τίτλος	Δημιουργός	Έτος παραγωγής	Ηλικιακή ομάδα (από)	Σελίδα
1.	Καραγκιόζης	Καραγκιόζης			Νηπιαγωγείο	79
2.	Τα Ελληνάκια	Τα Ελληνάκια	Ευγενία Φακίνου	1980	Νηπιαγωγείο	80
3.	Σύνθεση Νο 8	Composition VIII	Wassily Kandinsky	1923	Νηπιαγωγείο	81
4.	Το ψάθινο καπέλο	Το ψάθινο καπέλο	Νικόλαος Λύτρας	1923 - 26	Νηπιαγωγείο	82
5.	Δέντρο	Arbre	Παύλος Διονυσόπουλος	1971	Νηπιαγωγείο	83
6.	Τα Εισόδια της Θεοτόκου	Τα Εισόδια της Θεοτόκου	Μανουήλ Πανσέληνος	1290	Α΄ Δημοτικού	84
7.	Τζοκόντα ή Μόνα Λίζα	La Gioconda (Mona Lisa)	Leonardo da Vinci	1503 - 1506	Α΄ Δημοτικού	85

8.	Το καρναβάλι του Αρλεκίνου	Le Carnaval d'Arlequin	Joan Miro	1924 - 25	Α΄ Δημοτικού	86
9.	Κύκλος της Ξηρασίας	Drought circle	Richard Long	1989	Α΄ Δημοτικού	87
10.	Ο Ηνίοχος	Ο Ηνίοχος	Άγνωστος	480 π. Χ.	Δ΄ Δημοτικού	88
11.	Η σφαγή της Χίου	Le massacre de Chios	Eugène Delacroix	1824	Δ΄ Δημοτικού	89
12.	Το μεγάλο κύμα του Kanagawa	Hokusai's great wave	Katsushika Hokusai	1831	Δ΄ Δημοτικού	90
13.	Σκεπτόμενος ή Στοχαστής	Le penseur	Auguste Rodin	1902	Δ΄ Δημοτικού	91
14.	Η κραυγή	The scream	Edvard Munch	1893	Δ΄ Δημοτικού	92
15.	Νούφαρα	Nénufars	Claude Monet	1920	Δ΄ Δημοτικού	93
16.	Το μαγεμένο δάσος	The enchanted forest	Jackson Pollock	1947	Δ΄ Δημοτικού	94
17.	Marilyn's Monroe Αντίτυπα	Marilyn's Monroe prints	Andy Warhol	1967	Δ΄ Δημοτικού	95
18.	Η πλατεία, νούμερο 2	La place II	Alberto Giacometti	1949	Α΄ Γυμνασίου	96
19.	Χωρίς τίτλο	Untitled	Kara Walker	1996	Α΄ Γυμνασίου	97
20.	Μουσείο Guggenheim, Bilbao	Μουσείο Guggenheim, Bilbao	Αρχ. Frank O. Gehry	1997	Α΄ Γυμνασίου	98
21.	Πόλεις σε κίνηση	Cities on the move	KimSooja	1997	Α΄ Γυμνασίου	99
22.	Σινιάλα	Σινιάλα	ΤΑΚΙΣ (Παναγιώτης Βασιλάκης)	1955	Α΄ Λυκείου	100
23.	Ονειροπόληση	Reverie from 11 Pop Artists, volume II	Roy Lichtenstein	1965	Α΄ Λυκείου	101
24.	Χωρίς τίτλο	Σειρά Untitled Film Still	Cindy Sherman	1976 - 80	Α΄ Λυκείου	102
25.	Βαλκανικό Μπαρόκ 1	Balkan Baroque I	Marina Abramovic	1997	Α΄ Λυκείου	103

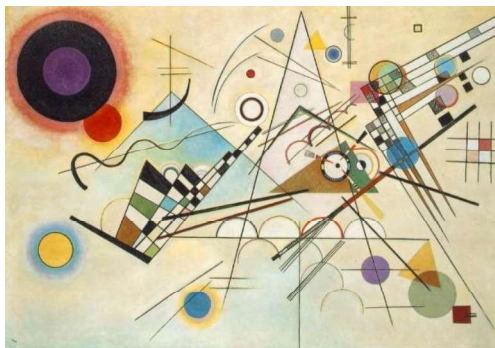
1. Καραγκιόζης

Πρωτότυπος τίτλος	Καραγκιόζης	
Μορφή-Υλικό	Θέατρο σκιών, φιγούρα από δέρμα ή χαρτόνι, με σπονδυλωτά άκρα, επιζωγραφισμένη	
Χώρα παραγωγής	Ελλάδα	
Χώρος έκθεσης	Μουσείο Σπαθάρη, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, αλλά και αλλού.	
Σχετικές ιστοσελίδες	http://www.karagiozismuseum.gr/genisi/index.htm http://www.greekshadows.gr/	
Λέξεις κλειδιά	θέατρο σκιών, λαϊκή τέχνη, ελληνική παράδοση, καθημερινή ζωή, αυτοσαρκασμός, φτώχεια	
Το θέατρο σκιών είναι ένα ξεχωριστό και πολύ ελκυστικό είδος λαϊκής τέχνης και ιδιότυπου θεάτρου. Μελετητές αποδίδουν την καταγωγή του σε λαούς της Ανατολής, τον 4^ο αιώνα, κυρίως σε περιοχές που επηρεάστηκαν από τον Ινδικό πολιτισμό, όπως η Ινδονησία και συγκεκριμένα η Ιάβα. Στην Κίνα πρέπει να εμφανίστηκε κατά τον 11^ο αιώνα. Στη συνέχεια εξαπλώθηκε σε χώρες της Μέσης Ανατολής και της Μεσογείου, αποκτώντας ιδιαίτερο χαρακτήρα σε κάθε περιοχή. Έτσι, ο Ρωμιός Καραγκιόζης είναι άμεσα συνυφασμένος με την ελληνική λαϊκή παράδοση και την καθημερινή ζωή. Συμβολίζει τον απλό, φτωχό Έλληνα που προσπαθεί με κάθε πονηριά να επιβιώσει στο αφιλόξενο περιβάλλον της Τουρκοκρατίας. Είναι ευφυής, ετοιμόλογος, αστείος και κυρίως αυτοσαρκάζεται, γι' αυτό κι έχει εξυψωθεί σε εύθυμη φιλοσοφική φιγούρα της ζωής. Καμπούρης, ξυπόλυτος και με φτωχικά ρούχα ζει με την οικογένειά του σε μια παράγκα, απέναντι από το πλούσιο σεράι του Βεζύρη. Χαρακτηριστικό είναι το εξαιρετικά ευκίνητο και υπερβολικά μακρύ, για σκηνικούς λόγους, χέρι του που μπορεί να ξύνει την πλάτη και το κεφάλι του, να χειρονομεί και να καρπαζώνει. Χαρακτήρες που τον πλαισιώνουν είναι ο Χατζηαβάτης, ο δουλοπρεπής φίλος του, τα τρία παιδιά του (το Κολλητήρι, ο Κοπρίτης και ο Μιρικόκος), ο Μπάρμπα-Γιώργος, φουστανελοφόρος βουνίσιος Έλληνας. Οι φιγούρες του Καραγκιόζη, από δέρμα ή χαρτόνι, σπονδυλωτές και ευκίνητες, χρωματισμένες με έντονα χρώματα και με μικρές εγκοπές για να φαίνονται καλύτερα πίσω από το σεντόνι της σκηνής, αποτελούν σημαντικά δείγματα της ελληνικής λαϊκής τέχνης και χειροτεχνίας.		
Ηλικιακή ομάδα	Από το Νηπιαγωγείο	

2. Τα Ελληνάκια

Πρωτότυπος τίτλος	Τα Ελληνάκια	
Δημιουργός	Ευγενία Φακίνου	
Υλικό - Διάσταση	Εικονογράφηση παιδικού βιβλίου, ζωγραφική σε ύφασμα	
Έτος παραγωγής	1980	
Χώρα παραγωγής	Ελλάδα, Εκδόσεις Κέδρος	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.rhodes.aegean.gr/atlas/writers/fakinou.htm	
Λέξεις κλειδιά	εικονογράφηση, εικονοβιβλίο, τουρκοκρατία, κεντήματα, υφαντά, παραδοσιακή διακοσμητική τέχνη	
Η Ευγενία Φακίνου (γεν.1945), συγγραφέας, εικονογράφος και δημιουργός του Κουκλοθέατρου «Τενεκεδούπολη», έχει γράψει και εικονογραφήσει Τα Ελληνάκια, ένα κλασικό ελληνικό εικονοβιβλίο (βιβλίο με οπτική μορφή, μικρό κείμενο και εικονογράφηση που παίζει σημαντικό ρόλο στην αφήγηση της ιστορίας και στη δημιουργία ατμόσφαιρας). Τα Ελληνάκια αφηγούνται την ιστορία δυο αδερφών, του Γιώργη και της Μαρίας, που λαμβάνει χώρα στην εποχή της τουρκοκρατίας. Η καλλιτέχνης έχει εμπνευστεί το θέμα και τις εικόνες της από τα κεντήματα, τα λιθόγλυπτα και τα υφαντά της ελληνικής λαϊκής τέχνης. Η ζωγραφική έχει γίνει πάνω σε μπεζ ύφασμα, του παραπέμπει στην παραδοσιακή υφαντική και το κέντημα. Η σχεδιαστική τεχνοτροπία, οι ανθρώπινες φιγούρες και τα κοστούμια τους, οι περίτεχνες διακοσμήσεις, η παρατακτική τοποθέτηση των μορφών στο ύφασμα και η έλλειψη οπτικών αναφορών σε δεύτερο πλάνο, είναι στοιχεία που συναντάμε σε πολλές εκφράσεις της ελληνικής παραδοσιακής διακοσμητικής τέχνης. Η εικονογράφηση βιβλίων, είναι μια οπτική αφηγηματική τέχνη που ανήκει στον ευρύτερο χώρο των εφαρμοσμένων τεχνών και έχει αποκτήσει ευρεία αναγνώριση για τις σημαντικές εικαστικές εμπειρίες που προσφέρει στους θεατές της, κυρίως παιδιά. Ενσωματώνει ποικιλία τεχνικών, αφού οι σύγχρονες τεχνολογίες εκτύπωσης επιτρέπουν την αναπαραγωγή κάθε οπτικού εφέ και δέχεται επιρροές από πολλές μορφές οπτικών και λαϊκών τεχνών.		
Ηλικιακή ομάδα	Από το Νηπιαγωγείο	

3. Σύνθεση Νο 8

Πρωτότυπος τίτλος	Composition VIII	
Δημιουργός	Wassily Kandinsky	
Υλικό – Διάσταση	140εκ. X 201εκ., Λάδι σε καμβά	
Έτος παραγωγής	1923	
Χώρα παραγωγής	Ρωσία	
Χώρος έκθεσης	Solomon R. Guggenheim Museum, Νέα Υόρκη	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.glyphs.com/art/kandinsky/	
Λέξεις κλειδιά	αφαιρετική/μη-παραστατική ζωγραφική, μουσική σύνθεση, συμβολισμός χρωμάτων, σύνθεση, κύκλος, γραμμές	

Ο Kandinsky (1866 – 1944), Ρώσος ζωγράφος, που έζησε μεγάλο μέρος της ζωής του στη Γερμανία και τη Γαλλία, ανέπτυξε μια αφαιρετική, μη-παραστατική ζωγραφική (καθαρή ζωγραφική), που στηριζόταν στο χρώμα και τη φόρμα και παρέπεμπε στη συναισθηματική δύναμη της μουσικής σύνθεσης. Δημιούργησε μια νέα ζωγραφική γλώσσα που αναφερόταν στην εκφραστική, ψυχολογική και συμβολική σημασία των χρωμάτων και των σχημάτων, είτε μεμονωμένων, είτε σε αλληλεπίδραση. Τα χρώματα για τον καλλιτέχνη είναι θερμά ή ψυχρά, ανάλογα κατά πόσο πλησιάζουν το κίτρινο ή το μπλε και φωτεινά ή σκοτεινά, ανάλογα με τη σχέση τους με το λευκό ή το μαύρο. Τα θερμά τα θεωρεί εξωστρεφή ενώ τα ψυχρά εσωστρεφή. Έτσι, το πράσινο είναι στατικό, παθητικό και ξεκούραστο, το κόκκινο έχει ενέργεια και δύναμη. Επίσης σχετίζει το ανοιχτό μπλε με το φλάουτο, το σκούρο με το τσέλο, το πράσινο με το βιολί, το κόκκινο με την τρομπέτα, το πορτοκαλί με την καμπάνα, κ.α. Ακόμη, βρίσκει σχέσεις ανάμεσα σε σχήματα και χρώματα. Για παράδειγμα, ταιριάζει την οξύτητα του τριγώνου με το κίτρινο, το μπλε με τον κύκλο, το πράσινο με το τετράγωνο. Στο συγκεκριμένο έργο του παρατηρούμε όλων των ειδών τις γραμμές, που ακολουθούν πολλές κατευθύνσεις δημιουργώντας ένα γεωμετρικό ρυθμό. Ο μεγάλος κύκλος στην αριστερή πάνω γωνία έρχεται σε αντίθεση με το σύνθετο πλέγμα των γραμμών στη δεξιά πλευρά. Τα χρώματα στο βάθος του πίνακα (μπλε κάτω, κίτρινο επάνω και λευκό στη μέση) δημιουργούν αντίθεση και σύγκρουση ανάμεσα στη σύνθεση στο πρώτο πλάνο και στο χώρο που αυτή είναι τοποθετημένη.		
Ηλικιακή ομάδα	Από το Νηπιαγωγείο	

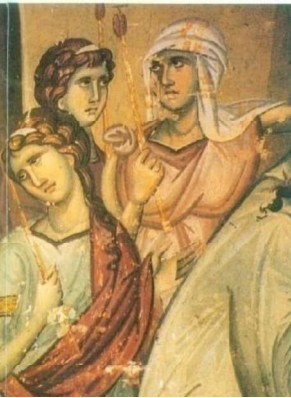
4. Το ψάθινο καπέλο

Πρωτότυπος τίτλος	Το ψάθινο καπέλο	
Δημιουργός	Νικόλαος Λύτρας	
Υλικό - Διάσταση	86 εκ x 66 εκ., λάδι σε μουσαμά	
Έτος παραγωγής	1923 – 26	
Χώρα παραγωγής	Ελλάδα	
Χώρος έκθεσης	Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.hellenica.de/Griechenland/Kunst/Modern/GR/NikolaosLytras.htm	
Λέξεις κλειδιά	νεοελληνική ζωγραφική, ανανέωση, ελεύθερες πινελιές, ελληνικό φως, καλοκαίρι, αισιοδοξία, ενέργεια	
Ο Νικόλαος Λύτρας (1883-1927), είναι διακεκριμένος Έλληνας καλλιτέχνης των αρχών του 20^{ου} αι. και γιος του επίσης σημαντικού ζωγράφου Νικηφόρου Λύτρα. Υπήρξε ανανεωτής της ζωγραφικής στην Ελλάδα, όπου και εισήγαγε τον μοντερνισμό και ιδιαίτερα τον εξπρεσιονισμό (εικαστικό κίνημα που εστιάζει στη χρήση έντονων χρωματικών αντιθέσεων και την αποτύπωση δυνατών συναισθηματικών καταστάσεων). Η προσωπική του εικαστική γραφή χαρακτηρίζεται από τη χρήση πλατιών ελεύθερων πινελιών και παχύρρευστου χρώματος. Δημιουργεί τοπία και προσωπογραφίες λουσμένες στο ελληνικό φως. Το ψάθινο καπέλο, αναπαριστά ένα νεαρό αγόρι με πλατύγυρο ψάθινο καπέλο μπροστά από ένα κομμάτι ξηρού νησιωτικού τοπίου, ένα καλοκαιρινό μεσημέρι. Πρόκειται για ένα από τα πιο αγαπημένα έργα της νεοελληνικής ζωγραφικής. Η δυναμική εναλλαγή φωτός και σκιάς, τα τολμηρά κίτρινα και η προσωπική γραφή με τις φαρδιές στρώσεις πλούσιου χρώματος αποπνέουν αισιοδοξία, ζωή και ενέργεια.		
Ηλικιακή ομάδα	Από το Νηπιαγωγείο	

5. Δέντρο

Πρωτότυπος τίτλος	Arbre	
Δημιουργός	Παύλος Διονυσόπουλος	
Υλικό - Διάσταση	305 x 202 x 202 εκ., Κομμένο χαρτί, plexiglass.	
Έτος παραγωγής	1971	
Χώρα παραγωγής	Γαλλία	
Χώρος έκθεσης	Ιδιωτική Συλλογή	
Σχετική ιστοσελίδα	www.karopoulosauctions.gr/auction_002/catalog_okt_2010.pdf	
Λέξεις κλειδιά	τριδιάστατες κατασκευές, απόδοση όγκου, επαναχρησιμοποίηση, χαρτί, προστασία φυσικού περιβάλλοντος, δέντρα	
Ο Έλληνας εικαστικός Παύλος Διονυσόπουλος (γεν. 1930), χρησιμοποίησε σαν υλικό για τις τρισδιάστατες κατασκευές του λουρίδες από αφίσες, τις οποίες έκοβε σε μεγάλες ποσότητες με μηχανή. Ο καλλιτέχνης επαναχρησιμοποιεί ένα κοινό υλικό, όχι σαν επιφάνεια, αλλά στην τομή του, ως μέσο πολύχρωμο για τη δημιουργία ενός «οπτικού εφέ», αλλά και για να αποδώσει τον όγκο. Με την πρωτότυπη τεχνική του έφτιαξε τρισδιάστατα δέντρα και αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως καπέλα, γραβάτες, φρούτα, ποτήρια, μπουκάλια κ.α. Τα περίφημα Δέντρα του Παύλου, κοσμούν ιδιωτικές συλλογές και μουσεία και ανήκουν στο γενικότερο έργο του, το «Δάσος», το οποίο παρουσίασε το 1972, στο Φεστιβάλ Τέχνης του Παρισιού στο Grand Palais. Τα χάρτινα Δέντρα του, που ποικίλουν σε διαστάσεις, είναι εγκλωβισμένα σε plexiglass και παραπέμπουν στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.		
Ηλικιακή ομάδα	Από το Νηπιαγωγείο	

6. Τα Εισόδια της Θεοτόκου

Πρωτότυπος τίτλος	Τα Εισόδια της Θεοτόκου	
Δημιουργός	Μανουήλ Πανσέληνος	
Υλικό – Διάσταση	Τοιχογραφία	
Έτος παραγωγής	1290	
Χώρα παραγωγής	Ελλάδα	
Χώρος έκθεσης	Ιερός Ναός του Πρωτάτου, Άγιο Όρος	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.eikastikon.gr/xristianika/panselinos/index_ext.html	
Λέξεις κλειδιά	βυζαντινή αγιογραφία, Μακεδονική Σχολή, Άγιο Όρος, πολυπρόσωπη σύνθεση, Παναγία, αρμονία, κίνηση, έκφραση συναισθημάτων	
Ο Μανουήλ Πανσέληνος ήταν βυζαντινός αγιογράφος που έζησε τον 13ο με 14ο αι. στη Θεσσαλονίκη και δημιουργός της «Μακεδονικής Σχολής» που χαρακτηρίζεται από ρεαλισμό και ελευθερία. Οι τοιχογραφίες του στο ναό του Πρωτάτου στο Άγιο Όρος αποτελούν κορυφαία καλλιτεχνική έκφραση του βυζαντινού ελληνισμού και θεωρούνται ένα από τα σημαντικότερα σύνολα της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Γι' αυτό ακριβώς το έργο του, ο Πανσέληνος παραλληλίστηκε από πολλούς με τον Τζιότο και το Ραφαήλ. Οι αγιογραφίες του διακρίνονται για την ποιότητα των χρωματισμών τους, την ευρύτητα του σχεδίου και τη μεγαλειώδη τους σύνθεση. Οι ρωμαλέες φυσιογνωμίες των προσώπων δονούνται από ένα ανθρώπινο πάθος, το οποίο προσκαλεί το θεατή να συμμεριστεί τα αισθήματα που εκπέμπουν. Τα Εισόδια της Θεοτόκου είναι μια αριστουργηματική πολυπρόσωπη αφηγηματική σύνθεση. Παρά τις φθορές που έχει υποστεί, διατηρείται όλη η ζωντάνια του έργου. Η Παναγία τριών ετών εισέρχεται στο Ναό απλώνοντας το χέρι της στον προφήτη Ζαχαρία. Πίσω της ο Ιωακείμ και η Άννα και πλήθος λαμπαδηφόρων νεαρών γυναικών. Η πολυπλοκότητα της σύνθεσης (η Παναγία εμφανίζεται τρεις φορές) και η αρμονία της, η διάταξη των μορφών, η κατατομή των προσώπων και η κίνησή των σωμάτων (όπως φαίνεται στη λεπτομέρεια του έργου) μαρτυρούν την ικανότητα του καλλιτέχνη να δημιουργεί δυναμικές συνθέσεις και φορτισμένες συναισθηματικά προσωπογραφίες.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Α' Δημοτικού	

7. Τζοκόντα ή Μόνα Λίζα

Πρωτότυπος τίτλος	La Gioconda (Monna Lisa)	
Δημιουργός	Leonardo da Vinci	
Υλικό - Διάσταση	77X53εκ., λάδι σε καμβά	
Έτος παραγωγής	1503 – 1506	
Χώρα παραγωγής	Γαλλία	
Χώρος έκθεσης	Μουσείο του Λούβρου, Παρίσι	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.louvre.fr/	
Λέξεις κλειδιά	Αναγέννηση, πορτρέτο, τονική διαβάθμιση, τεχνική sfumato, αινιγματικό χαμόγελο	

Ο Leonardo da Vinci (1452 – 1519), έγινε γνωστός κυρίως για τα ζωγραφικά έργα του, όμως στην ουσία υπήρξε μια μοναδική και σύνθετη διάνοια. Ήταν ταυτόχρονα αρχιτέκτονας, γλύπτης, μηχανικός, εφευρέτης, ανατόμος, επιστήμονας. Έζησε την περίοδο της Ιταλικής Αναγέννησης, τον 15^ο αιώνα, όπου διαδραματίστηκαν πολλές σημαντικές εξελίξεις και αλλαγές σε όλους τους τομείς της ζωής. Η τεχνική ζωγραφικής που ουσιαστικά επινόησε ο da Vinci, ονομάζεται sfumato, ιταλική λέξη που σημαίνει «όπως ο καπνός που διαλύεται». Οι φόρμες παρουσιάζονται με απαλές τονικές διαβαθμίσεις, χωρίς να χρησιμοποιούνται έντονα περιγράμματα, έτσι που να μοιάζουν σα να σβήνουν η μια μέσα στην άλλη. Ως αποτέλεσμα, οι μορφές προβάλλουν κάπως αόριστες, χωρίς να είναι σκληρές και άκαμπτες. Φαίνονται σα να καλύπτονται με ομίχλη κι αυτό τους προσδίδει μυστήριο. Σύμφωνα με την περιγραφή του Vasari, στο συγκεκριμένο έργο απεικονίζεται μια νεαρή κοπέλα από τη Φλωρεντία η Monna Lisa, σύζυγος του Francesco Giocondo, γι’ αυτό γνωστή και ως Τζοκόντα. Οι απόψεις όμως διίστανται. Υπάρχει η άποψη, ότι ο da Vinci ζωγράφισε πάνω από ένα πορτρέτο που είχε κάνει για τον εαυτό του, αφού και οι αναλογίες των χαρακτηριστικών φαίνεται να ταιριάζει με αυτές του δικού του προσώπου. Το μυστήριο που καλύπτει το βλέμμα, το αινιγματικό ανεπαίσθητο χαμόγελο της κοπέλας, αλλά και το θολό, ονειρικό τοπίο στο βάθος, ανέδειξαν το έργο ως το πιο διάσημο και αμφιλεγόμενο πορτρέτο του κόσμου.

Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Δημοτικού
----------------	------------------

8. Το καρναβάλι του Αρλεκίνου

Πρωτότυπος τίτλος	Le Carnaval d'Arlequin	
Δημιουργός	Joan Miro	
Υλικό - Διάσταση	66 x 93εκ., Λάδι σε μουσαμά	
Έτος παραγωγής	1924 – 25	
Χώρα παραγωγής	Ισπανία	
Χώρος έκθεσης	Gallery Albright – Knox, N. Υόρκη	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.fundaciomiro-bcn.org/	
Λέξεις κλειδιά	σουρεαλισμός, φαντασία, χιούμορ, ευρηματικότητα, ρυθμός, σύνθεση, βασικά χρώματα, σχήματα, γραμμές, φόρμες	
Ο Joan Miro (1893 – 1983), ανήκει στους σουρεαλιστές ζωγράφους, δηλαδή εκείνους που προσπάθησαν να αποτυπώσουν μέσα στα έργα τους την αληθινή φύση της σκέψης και του ονειρικού κόσμου τους, όπως αυτά παράγονται αυθόρμητα χωρίς την επιρροή της λογικής, της αισθητικής ή της ηθικής. Το έργο του διακρίνεται από λυρισμό, ποίηση, φαντασία, χιούμορ, ευρηματικότητα, τόλμη και πολυμορφία, χαρακτηριστικά στοιχεία που ταιριάζουν με τον αυθορμητισμό της παιδικής ηλικίας. Ζωγραφίζει κάθε είδους σχήματα, γραμμές και φόρμες, που συχνά επαναλαμβάνονται και αιωρούνται σε ένα σχεδόν μονόχρωμο φόντο. Τα σχήματα αυτά δημιουργούν ρυθμό, κίνηση, σιωπές ή εντάσεις, χωρίς όμως να εντάσσονται σε κάποια φανερή σύνθεση ή να εξυπηρετούν έναν εμφανή σκοπό. Τα χρώματά του περιορίζονται στα τρία βασικά και στο άσπρο και μαύρο.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Δημοτικού	

9. Κύκλος της ξηρασίας

Πρωτότυπος τίτλος	Drought circle	
Δημιουργός	Richard Long	
Υλικό - Διάσταση	πέτρες, διάμετρος 3μ. και 60εκ.	
Έτος παραγωγής	1989	
Χώρα παραγωγής	Σε πολλές χώρες στον κόσμο	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.richardlong.org/	
Λέξεις κλειδιά	Land art (τέχνη της γης), εγκατάσταση, γλυπτό στο πάτωμα, οικολογική συνείδηση, φυσικά υλικά, πηγάδι, νερό	

Ο Βρετανός Richard Long (γεν. 1945), είναι ένας από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες της Land art (τέχνη της γης). Η Land Art συνδέεται άμεσα με το αυξανόμενο αίσθημα φυγής από τις πόλεις, την οικολογική συνείδηση και την ανάγκη προστασίας και διάσωσης του περιβάλλοντος. Επίσης, παραπέμπει στα αρχαιολογικά «θαύματα» του παρελθόντος, όπως το Stonehenge στην Αγγλία ή οι Προκολομβιανοί νεκρικοί τύμβοι. Το έργο του Long σηματοδοτεί τις διαδρομές που κάνει ο ίδιος περπατώντας σε όλο τον κόσμο, μέσα στη φύση, σε ερήμους, δάση, λόφους και βουνά. Τα υλικά του είναι φυσικά (ακατέργαστες πέτρες, χόρτα, ξυλαράκια, κ.α.) και τα βρίσκει μόνος του καθώς περπατά. Ο καλλιτέχνης μεταφέρει τα έργα του και μέσα στις πινακοθήκες, δημιουργώντας εγκαταστάσεις-«γλυπτά στο πάτωμα» (φωτ. 2). Με τις εμφανείς αναφορές του σε προϊστορικά μεγαλιθικά μνημεία, καλεί το θεατή σε μια νοητή αντιπαράθεση και συσχέτιση πολιτισμών μέσα στον ιστορικό χρόνο. Καθώς τα περισσότερα έργα του δεν μπορούν να πουληθούν, πωλούνται οι φωτογραφίες τους, που ο καλλιτέχνης θεωρεί αντίγραφα των πρωτότυπων και σε βάθος χρόνου αποτελούν το μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο της ύπαρξής τους. Το έργο του Ο Κύκλος της Ξηρασίας, όπου μια σειρά από ακατέργαστες πέτρες δημιουργούν ένα δακτύλιο που περιχαράκώνει ένα κυκλικό κομμάτι γης, θυμίζει παραδοσιακά πηγάδια. Το έργο παραπέμπει στη ξηρασία και την αγωνία του ανθρώπου για το ζωτικό στοιχείο του νερού. Μια αντίστοιχη με τη φωτογραφία εγκατάσταση υπάρχει στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Kiasma στο Ελσίνκι, στη Φινλανδία.

Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Δημοτικού
----------------	------------------

10. Ο Ηνίοχος

Δημιουργός	Άγνωστος	
Υλικό - Διάσταση	Μπρούτζος, ύψος 1,8 μ.	
Έτος παραγωγής		
Χώρα παραγωγής	Μάλλον Ελλάδα	
Χώρος έκθεσης	Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.ancient-greece.org/art/chiarioteer.html	
Λέξεις κλειδιά	μπρούτζινο γλυπτό, Μαντείο Δελφών, αρχαϊκή-κλασσική γλυπτική, σύνθεση, άρμα, ινία, λεπτομερείς πτυχώσεις, συγκρατημένη έκφραση	

Ο Ηνίοχος βρέθηκε το 1896, στις ανασκαφές που γίνονταν στους Δελφούς. Πρόκειται για μπρούντζινο άγαλμα νεαρού άντρα σε φυσικό μέγεθος, σχεδό. Έχει γυμνά πόδια, χιτώνα ζωσμένο ψηλά στη μέση και ταινία, όπως αυτές που φορούσαν οι νικητές αμαξηλάτες στο κεφάλι. Με τα δυο του χέρια κρατούσε ηνία, αφού αρχικά αποτελούσε μέρος μιας μεγαλύτερης σύνθεσης, ενός άρματος με τέσσερα άλογα (τέθριππο), από τα οποία σώθηκαν μόνο μερικά μικρά κομμάτια. Είχε αφιερωθεί στον Απόλλωνα από τον Πολύζαλο, τον Τύραννο της Γέλας στη Σικελία, το 478 π.Χ. μετά από νίκη του σε αρματοδρομίες. Το όνομα του γλύπτη είναι άγνωστο, αλλά για στιλιστικούς λόγους πιστεύεται ότι κατασκευάστηκε στην Αθήνα. Χρονικά η κατασκευή του τοποθετείται στην πρώιμη κλασική εποχή. Το άγαλμα είναι πιο ρεαλιστικό από τους αρχαϊκούς κούρους. Η κεφαλή έχει μια ελαφριά κλίση και σε αντίθεση με το αρχαϊκό μειδίαμα, το πρόσωπο έχει μια συγκρατημένη έκφραση και εσωτερικότητα. Αλλά η στάση είναι ακόμη αρκετά σφιχτή σε σύγκριση με τα έργα της κλασσικής περιόδου. Οι λεπτομερείς πτυχώσεις στο χιτώνα, η ζωντάνια των ένθετων ματιών, η ευδιάκριτη φλέβα του χεριού που κρατάει τα ηνία, η σεμνότητα, η σιγουριά και η ήρεμη έκφραση του νικητή που απολαμβάνει τις επευφημίες του πλήθους, κατατάσσουν τον Ηνίοχο ανάμεσα στα αριστουργήματα της αρχαίας γλυπτικής τέχνης. Ολόκληρη η σύνθεση θα πρέπει να ήταν ένα από τα εντυπωσιακότερα έργα της αρχαιότητας.

Ηλικιακή ομάδα	Από Δ΄ Δημοτικού
----------------	------------------

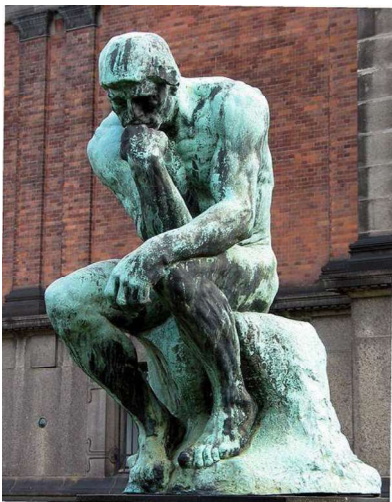
11. Η σφαγή της Χίου

Πρωτότυπος τίτλος	Le massacre de Chios	
Δημιουργός	Eugène Delacroix	
Υλικό - Διάσταση	Λάδι σε μουσαμά	
Έτος παραγωγής	1824	
Χώρα παραγωγής	Γαλλία	
Χώρος έκθεσης	Μουσείο του Λούβρου, Παρίσι	
Σχετική ιστοσελίδα	http://en.wikipedia.org/wiki/Eug%C3%A8ne_Delacroix	
Λέξεις κλειδιά	Ρομαντισμός, καταστροφή της Χίου, δραματική σκηνή, βία, ερήμωση, απελπισία	
Ο Eugène Delacroix (1798-1863), υπήρξε ο κύριος εκπρόσωπος της γαλλικής ρομαντικής σχολής. Στα έργα του έδωσε έμφαση στο χρώμα και την κίνηση και μελέτησε θέματα από την Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, «εξωτικές» για εκείνη την εποχή περιοχές. Σε αυτό το έργο αναφέρεται στο ιστορικό γεγονός της σφαγής 20.000 Ελλήνων από τους Τούρκους στη Χίο, το 1822, κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης. Συγκινημένος από τις αγριότητες κατά των καταδυναστευμένων Ελλήνων, ο ζωγράφος δημιούργησε μια δραματική σκηνή μεγαλοπρέπειας, βίας και απελπισίας. Αποτύπωσε την τραγωδία και τον πόνο στα πρόσωπα, τα ημίγυμνα σώματα και τις στάσεις των Ελλήνων αντρών, γυναικών και παιδιών στο κέντρο και την αριστερή πλευρά του πίνακα. Αντίθετα, τον Τούρκο κατακτητή τον παρουσιάζει σκληρό, υπεροπτικό και κυρίαρχο, με πολυτελή ανατολίτικα ενδύματα, πάνω στο ανασηκωμένο άλογό του. Οι εναλλασσόμενες κηλίδες φωτός – σκιάς δίνουν έμφαση στην αποκαλυπτική σκηνή μετά τη μάχη, ενώ οι θολές πινελιές ενισχύουν την εντύπωση της ερήμωσης και της απελπισίας.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Δ' Δημοτικού	

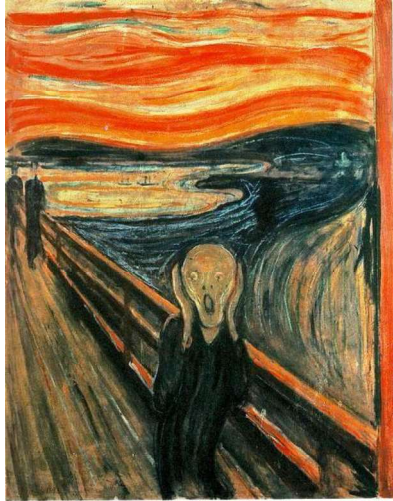
12. Το μεγάλο κύμα του Kanagawa

Πρωτότυπος τίτλος	Hokusai's great wave	
Δημιουργός	Katsushika Hokusai	
Υλικό - Διάσταση	25,4 X 37εκ., ξυλογραφία	
Έτος παραγωγής	Περίπου 1831	
Χώρα παραγωγής	Ιαπωνία	
Χώρος έκθεσης	Μουσείο Hakone στην Ιαπωνία	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.katsushikahokusai.org/	
Λέξεις κλειδιά	Ιαπωνία, όρος Fuji, τρικυμία, παραδοσιακές βάρκες, θάρρος, αντοχή	
Ο Ιάπωνας Katsushika Hokusai (1760 – 1869), δημιούργησε μια δυνατή εικόνα τρικυμίας και ένα σύμβολο του χαρακτήρα του ιαπωνικού λαού. Σε πρώτο πλάνο κυριαρχούν και καθορίζουν τη σύνθεση τεράστια αφρισμένα κύματα. Ανάμεσά τους βάρκες και στο βάθος το όρος Fuji χιονισμένο. Η ονομασία του έργου παραπέμπει στην περιοχή Kanagawa, ενώ το όρος Fuji, που στην Ιαπωνία θεωρείται ιερό χρησιμοποιείται ως σύμβολο της εθνικής ταυτότητας του καλλιτέχνη και του έργου του. Οι παραδοσιακές βάρκες που απεικονίζονται να παλεύουν στα κύματα, χρησιμοποιούνται στην Ιαπωνία στη μεταφορά φρέσκων και αποξηραμένων ψαριών από νωρίς το πρωί στις αγορές. Σε αυτό το έργο δίνεται έμφαση στη δύναμη και το μεγαλείο της φύσης, που αντιπαρατίθεται με το αδύναμο ανθρώπινο στοιχείο. Όμως, παρά την απρόβλεπτη εξέλιξη των φυσικών δυνάμεων, ο άνθρωπος παρουσιάζεται να δίνει με θάρρος και αντοχή τη δική του μάχη. Το έργο γίνεται ιδιαίτερα επίκαιρο, σήμερα, μετά από την πρόσφατη καταστροφή από τα σεισμικά κύματα τσουνάμι στις ανατολικές ακτές της χώρας.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Δ' Δημοτικού	

13. Σκεπτόμενος ή Στοχαστής

Πρωτότυπος τίτλος	Le penseur	
Δημιουργός	Auguste Rodin	
Υλικό - Διάσταση	Μπρούντζος και μάρμαρο, περίπου 2μ. ύψος	
Έτος παραγωγής	1902 (από το 1880 υπήρχε ένα μικρότερο έργο χωρίς να εκτεθεί ποτέ)	
Χώρα παραγωγής	Γαλλία	
Χώρος έκθεσης	Μουσείο Rodin (Γαλλία)	
Σχετική ιστοσελίδα	http://en.wikipedia.org/wiki/The_Thinker	
Λέξεις κλειδιά	Γλυπτική 20 ^{ου} αι., αλληγορία, Θεία Κωμωδία του Δάντη, σκεπτόμενος άνθρωπος, αντίγραφα-μελέτες	
Ο Auguste Rodin (1840 – 1917), ήταν Γάλλος γλύπτης που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη γλυπτική τέχνη του 20^{ου} αιώνα και θεωρήθηκε πρόδρομος του μοντερνισμού. Τα έργα του, που είναι συχνά αλληγορικά, απεικονίζουν το ανθρώπινο σώμα με ρεαλισμό και εσωτερικότητα.. Εκφράζουν ένα ευρύ φάσμα ανθρώπινων συναισθημάτων και καταστάσεων, όπως η ήττα, ο πόνος και η θλίψη. Το συγκεκριμένο έργο απεικονίζει ένα σκεπτόμενο άνδρα που φαίνεται να βρίσκεται σε ισχυρή εσωτερική πάλη. Με αρχικό τίτλο «Ο Ποιητής», το γλυπτό προοριζόταν να αποτελέσει μέρος μίας παραγγελίας του Μουσείου Διακοσμητικών Τεχνών του Παρισιού για μία μνημειώδη πόρτα, εμπνευσμένη από τη «Θεία Κωμωδία» του Δάντη, χωρίς ποτέ όμως αυτό να πραγματοποιηθεί. Το γλυπτό είναι γυμνό και παραπέμπει στις ηρωικές φιγούρες του Michelangelo. Ταυτόχρονα, παραπέμπει στη διάνοηση, τη φιλοσοφική σκέψη και τον σκεπτόμενο άνθρωπο και θεωρείται σύμβολο της ανθρώπινης συγκίνησης και χαρακτήρα. Υπάρχουν ακόμα είκοσι γνήσια αντίγραφα του έργου σε όλο τον κόσμο καθώς και πολλές άλλες εκδόσεις και μελέτες, που φανερώνουν την εμμονή του γλύπτη στο θέμα, αλλά και την επίμονη και μακροχρόνια προσπάθεια που συνεπάγεται η εικαστική δημιουργία.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Δ' Δημοτικού	

14. Η κραυγή

Πρωτότυπος τίτλος	The scream	
Δημιουργός	Edvard Munch	
Υλικό - Διάσταση	91εκ. Χ 73,5εκ. λάδι, τέμπερα, παστέλ σε χαρτόνι	
Έτος παραγωγής	1893	
Χώρα παραγωγής	Νορβηγία	
Χώρος έκθεσης	Εθνική Πινακοθήκη του Όσλο (Νορβηγία)	
Σχετική ιστοσελίδα	http://en.wikipedia.org/wiki/Edvard_Munch	
Λέξεις κλειδιά	έκρηξη ηφαιστείου Κρακατόα, εξπρεσιονισμός, αγωνία, παραμόρφωση, δραματικά χρώματα	
Σύμφωνα με τους μελετητές του έργου του Νορβηγού Edvard Munch (1863 – 1944), ο πίνακας αποτυπώνει την ανάμνηση μιας ζοφερής στιγμής στην ιστορία της ανθρωπότητας, εκείνης της έκρηξης του ηφαιστείου Κρακατόα στην Ινδονησία, το 1883, όπου εξαφανίστηκαν τα 2/3 του νησιού. Ο αρχικός τίτλος που δόθηκε στον πίνακα από τον ίδιο τον Munch ήταν «Ο λυγμός της φύσης». Ο ζωγράφος έχει καταγράψει για το έργο του: «Ο ουρανός ξαφνικά βάφτηκε κόκκινος σαν τη φωτιά. Σταμάτησα, αισθανόμουν εξουθενωμένος και ακούμπησα στο φράχτη. Είδα τα σύννεφα σαν φλόγες, σαν αίμα και ένα σπαθί. Παντού αίμα και πύρινες φλόγες πάνω από τα γκρίζα φιόρδ και την πόλη. Οι φίλοι μου συνέχισαν να περπατούν. Εγώ έμεινα εκεί, τρέμοντας από αγωνία. Αισθανόμουν ένα μεγάλο και ατέλειωτο ουρλιαχτό να φτάνει σ' εμένα μέσα από τη φύση». Ο πίνακας αυτός έχει κατά καιρούς χαρακτηριστεί και ως σύμβολο της αγωνίας του σύγχρονου ανθρώπου. Ο καλλιτέχνης απεικονίζει μια ανθρώπινη μορφή με έντονα εξπρεσιονιστικά στοιχεία. Το πρόσωπο είναι παραμορφωμένο και μοιάζει με κρανίο. Η έκφρασή του είναι τραγική και γεμάτη απόγνωση απέναντι σε μια ορατή αλλά απροσδιόριστη απειλή, που τονίζεται από τη δραματική χρωματική αντίθεση κόκκινου και μαύρου.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Δ' Δημοτικού	

15. Νούφαρα

Πρωτότυπος τίτλος	Nénufars	
Δημιουργός	Claude Monet	
Υλικό - Διάσταση	200X427εκ., λάδι σε μουσαμά	
Έτος παραγωγής	1920	
Χώρα παραγωγής	Γαλλία	
Χώρος έκθεσης	Εθνική Πινακοθήκη Λονδίνου	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.nationalgallery.org.uk/server.php?search_word=monet&x=21&y=5&change=SearchResults&changeNav=1	
Λέξεις κλειδιά	Ιμπρεσιονισμός, εξωτερικοί χώροι, φως, αντανakλάσεις, λιμνούλα, γρήγορες πινελιές	
Ο Claude Monet (1840 – 1926), ήταν ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του κινήματος του Ιμπρεσιονισμού, καλλιτεχνικού ρεύματος που αναπτύχθηκε στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα. Κύριο χαρακτηριστικό του Ιμπρεσιονισμού στη ζωγραφική είναι η έμφαση στην αναπαράσταση του φωτός σε διαφορετικές στιγμές της ημέρας, οι συνθέσεις σε εξωτερικούς χώρους και η αποτύπωση της άμεσης εντύπωσης που προκαλεί ένα αντικείμενο ή μια καθημερινή εικόνα. Ο Monet, επί σχεδόν τριάντα χρόνια ζωγράφιζε στη λιμνούλα του σπιτιού του μια σειρά αριστουργηματικών έργων με θέμα τα νούφαρα, καταφέροντας να αποθεώσει τη διαφάνεια του φωτός και τις μαγευτικές αντανakλάσεις του στο νερό. Τα νερά της λίμνης και τα νούφαρα φαίνονται αχνά, με αποτέλεσμα το έργο να βρίσκεται κάπου ενδιάμεσα στο καθορισμένο και το ακαθόριστο. Οι ανακλάσεις του ουρανού στο νερό, των δέντρων από τις όχθες της λίμνης και τα νούφαρα δεν παίρνουν ποτέ σαφή και ολοκληρωμένη μορφή, δεν αποτελούν ακριβή περιγραφή αυτού που βλέπει το μάτι. Το έργο του Monet χαρακτηρίζεται από γρήγορες πινελιές, ενώ τελικά το ουσιαστικό του θέμα γίνεται η πανδαισία των χρωμάτων και η ίδια η πινελιά.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Δ' Δημοτικού	

16. Το μαγεμένο δάσος

Πρωτότυπος τίτλος	The enchanted forest	
Δημιουργός	Jackson Pollock	
Υλικό - Διάσταση	221 X 114εκ, λάδι σε μουσαμά	
Έτος παραγωγής	1947	
Χώρα παραγωγής	Η.Π.Α.	
Χώρος έκθεσης	Solomon R. Guggenheim Foundation, Peggy Guggenheim Collection, Η.Π.Α.	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.guggenheim.org/new-york/collections/collection-online/show-full/piece/?search=Enchanted%20Forest&page=&f=Title&object=76.2553.151	
Λέξεις κλειδιά	Αμερικάνικη μεταπολεμική τέχνη, τεχνική του dripping, γραμμές, σταξίματα, κηλίδες, κίνηση	
Ο Jackson Pollock (1912 – 1956), έχει γίνει το παγκόσμιο σύμβολο της νέας αμερικάνικης μεταπολεμικής τέχνης. Με τους πίνακές του έπαψε να ισχύει η ιδέα της ζωγραφικής ως αντικειμένου αυτόνομου και απομονωμένου από το θεατή, όπως συνέβαινε με το καβαλέτο. Κοιτάζοντας το έργο του, έχουμε την αίσθηση ότι μας μαγνητίζει και μας απορροφά. Οι γραμμές του δημιουργούν την ψευδαίσθηση μιας συνεχούς παλινδρομικής κίνησης μέσα στο ενιαίο βάθος του πεδίου του πίνακα. Η ζωγραφική του από το 1947 και μετά, βασίζεται αποκλειστικά σε ένα λαβυρινθώδες δίκτυο από γραμμές, σταξίματα και κηλίδες, που δημιουργούσε με σμάλτο, αλουμίνιο και λάδι. Οι κηλίδες άλλοτε γίνονταν με το χέρι και άλλοτε με ένα ξύλο ή μια τρυπημένη κονσέρβα μέσα από την οποία πεταγόταν το χρώμα καθώς την περιέφερε πάνω από το πανί που ήταν απλωμένο στο πάτωμα (τεχνική του dripping = στάξιμο του χρώματος στο τελάρο χωρίς χρήση πινέλου).		
Ηλικιακή ομάδα	Από Δ' Δημοτικού	

17. Marilyn's Monroe αντίτυπα

Πρωτότυπος τίτλος	Marilyn's Monroe prints	
Δημιουργός	Andy Warhol	
Υλικό - Διάσταση	Μεταξοτυπία	
Έτος παραγωγής	1967	
Χώρα παραγωγής	Η.Π.Α.	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.webexhibits.org/colorart/marilyns.html	
Λέξεις κλειδιά	Ποπ Αρτ (Pop Art), διαφήμιση, καταναλωτισμός, Μ.Μ.Ε., δημοφιλή πρόσωπα, επανάληψη	
Ο Andy Warhol (1928 – 1987), είναι ίσως ο διασημότερος εκπρόσωπος του κινήματος της Ποπ Αρτ (Pop Art), η οποία άνθησε στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη δεκαετία του '60 και συνδέεται με την παραγωγικότητα, την υλική αφθονία, την μεταπολεμική υπερκατανάλωση, τη διαφήμιση, την κυριαρχία της εικόνας της τηλεόρασης και των άλλων Μ.Μ.Ε. Το κυριότερο στοιχείο του έργου του είναι η επανάληψη των προϊόντων μιας ορισμένης μάρκας (π.χ. Coca Cola), παρουσιασμένα σε σειρές, όπως τα βρίσκουμε στα ράφια των καταστημάτων, καθώς και με επαναλαμβανόμενες εικόνες Αμερικανών δημοφιλών ηρώων του κινηματογράφου, της ροκ μουσικής, της διεθνούς πολιτικής. Τόσο τα καταναλωτικά προϊόντα, όσο και οι ήρωες, αποτελούν μέρος της καθημερινής ζωής και η επανάληψή τους μπορεί να δηλώσει έννοιες όπως η πληθώρα των προϊόντων, η έμφαση της κοινωνίας στον καταναλωτισμό, αλλά και μια βίαιη επέμβαση στον προσωπικό μας κόσμο, ένα είδος «πλύσης εγκεφάλου» προς όφελος του καταναλωτικού αντικειμένου. Ένα επίσης χαρακτηριστικό είναι η «κακοτυπωμένη» εικόνα, που προσομοιάζει αυτές που βρίσκουμε στα φθηνά περιοδικά, σε αφίσες και εφημερίδες. Ο Warhol είχε πει το γνωστό «στην εποχή μας όλοι θα γίνονται διάσημοι για 15'», τονίζοντας την παροδικότητα και τη ματαιότητα των αξιών που εναλλάσσονται με μεγάλη ταχύτητα, καθώς και την ανεξέλεγκτη εξουσία των Μ.Μ.Ε.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Δ' Δημοτικού	

18. Η πλατεία, νούμερο 2

Πρωτότυπος τίτλος	La place II	
Δημιουργός	Alberto Giacometti	
Υλικό - Διάσταση	Χαλκός	
Έτος παραγωγής	1949	
Χώρα παραγωγής	Γαλλία	
Χώρος έκθεσης	Ιδιωτική συλλογή	
Σχετική ιστοσελίδα	http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_100102_20/06/2008_274598	
Λέξεις κλειδιά	Γλυπτική του 20 ^{ου} αι., ισχνές φιγούρες, μικρό μέγεθος, χώρος, μοναχικότητα	

Ο Ελβετός Alberto Giacometti (1901 – 1966), θεωρείται ένας από τους σπουδαιότερους γλύπτες του 20^{ου} αιώνα. Οι ψιλόλινγες, μοναχικές, ισχνές φιγούρες του, που στέκονται ακίνητες ή περπατούν μαγνητισμένες προς τη μοίρα τους, δεν είναι παρά μια μαύρη μεταλλική γραμμή στο πάχος ενός μολυβιού. Ο χώρος που βρίσκονται είναι στην ουσία αφιλόξενος, απομονωμένος και ακαθόριστος. Αυτές οι μικροκαμωμένες κομματιασμένες, μορφές είναι σα να έχουν βγει από ηφαιστειακό τοπίο. Έχουν μια πολύ έντονη «εσωτερική» παρουσία που τις κάνει να μαγνητίζουν το βλέμμα και, παρά το μικρό μέγεθος και την ελάχιστη ύλη τους, μοιάζουν να έχουν μνημειακές διαστάσεις. Κάθε μια από τις μορφές έχει το δικό της σκοπό ή ακολουθεί τη δική της κατεύθυνση, αλλά το σύνολο των κινήσεών τους συνθέτει μια πλοκή μέσα στο χώρο. Οι άνθρωποι είναι ανερμήνευτοι, σύνθετοι και αβάσταχτα μόνοι.	
Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Γυμνασίου

19. Χωρίς τίτλο

Πρωτότυπος τίτλος	Untitled	
Δημιουργός	Kara Walker	
Υλικό - Διάσταση	Κολάζ	
Έτος παραγωγής	1996	
Χώρα παραγωγής	Καλιφόρνια, Η.Π.Α.	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.metmuseum.org/	
Λέξεις κλειδιά	Αφρο – αμερικανή καλλιτέχνης, φυλή, λευκό και μαύρο, τυφώνας, μεγάλο μέγεθος	
Kara Walker γεννήθηκε το 1969 στην Καλιφόρνια. Σήμερα ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη. Είναι μια σύγχρονη αφρο – αμερικανή καλλιτέχνης, όπου μέσα από τα έργα της εξερευνά το φύλο, τη φυλή, τη σεξουαλικότητα, τη βία, το θεσμό της δουλείας και την ταυτότητα. Είναι περισσότερο γνωστή για τις μεγάλοι μεγέθους μαύρες φιγούρες φτιαγμένες από χαρτί, κολλημένες σε λευκό τοίχο, έτσι ώστε ακόμα και μόνο με τα υλικά της να δίνει έμφαση σε θέματα ρατσισμού και διαφορετικότητας. Το συγκεκριμένο έργο παρουσιάστηκε σε έκθεση με συλλογή έργων της ίδιας, στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Ν. Υόρκης το 2006, με τον τίτλο «Μετά τον κατακλυσμό», ύστερα από τον καταστροφικό τυφώνα Katrina στην περιοχή της Ν. Ορλεάνης το 2005. Η καλλιτέχνης διερευνά τη διασύνδεση του θέματος της καταστροφής με τη θάλασσα, τη φυλή και τη φτώχεια. Οι καλοσχεδιασμένες φιγούρες της και οι μεγάλες διαστάσεις των έργων της, που μπορούν να καλύψουν και ολόκληρους τοίχους, παραπέμπουν σε μια φαινομενικά μαγική σκηνογραφία. Παρατηρώντας όμως κανείς προσεκτικά, ανακαλύπτει τα οδυνηρά θέματα που την απασχολούν.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Γυμνασίου	

20. Μουσείο Guggenheim στο Bilbao

Πρωτότυπος τίτλος	Museo Guggenheim Bilbao	
Δημιουργός	Αρχ. Frank O. Gehry	
Υλικό - Διάσταση	Μεταλλικός σκελετός, γυαλί, επικάλυψη με φύλλο τιτανίου, 24,000m2.	
Έτος παραγωγής	1997	
Χώρα	Ισπανία	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.guggenheim-bilbao.es/index.php?idioma=en	
Λέξεις κλειδιά	Μουσείο, αρχιτεκτονική 20 ^{ου} αι., καινοτόμος σχεδιασμός, αντανάκλαση φωτός, ελεύθερο ύφος	
Το μουσείο Guggenheim στο Bilbao, σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Frank O. Gehry (γεν.1929) από το Toronto του Καναδά, αποτελεί ένα θαυμάσιο παράδειγμα αρχιτεκτονικής του τέλους 20^{ου} αιώνα. Η σύνθεσή του έχει καινοτόμο σχεδιασμό με ελεύθερο γλυπτικό ύφος, αποτελούμενη από καμπύλες γραμμές ντυμένες από φύλλα τιτανίου που επιτρέπουν μια «ήσυχη» αντανάκλαση του φωτός όλες τις ώρες της ημέρας. Το σχέδιο έχει λεχθεί ότι θυμίζει μεταλλικό λουλούδι ή πλοίο. Το σίγουρο είναι ότι το μουσείο έχει ενταχθεί πλήρως στο αστικό τοπίο της πόλης Bilbao και θυμίζει την βιομηχανική ζωτικότητά του. Το ίδιο το κτήριο αποτελεί ένα μοναδικό σαγηνευτικό σκηνικό για τα έργα σύγχρονης τέχνης που φιλοξενεί. Στο εσωτερικό του, ο πλούτος και η ποικιλία των χώρων, καθιστά το μουσείο εξαιρετικά ευέλικτο.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Γυμνασίου	

21. Πόλεις σε κίνηση

Πρωτότυπος τίτλος	Cities on the move	
Δημιουργός	Kim Sooja	
Υλικό - Διάσταση	Video – Δρώμενο 11 ημερών	
Έτος παραγωγής	1997	
Χώρα παραγωγής	Νότιος Κορέα	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.kimsooja.com	
Λέξεις κλειδιά	N. Κορέα, video art, εικαστικό δρώμενο, πολύχρωμοι υφασμάτινοι μπόγοι (bottari), ταξίδι, μετανάστευση, γυναίκα	

Η Kim Sooja γεννήθηκε το 1957 στο Taegu της Ν. Κορέας. Σήμερα ζει και εργάζεται στις ΗΠΑ. Αεικίνητη, δημιουργεί εγκαταστάσεις, δρώμενα (performances), βίντεο και φωτογραφικά έργα παρατηρώντας και αντιπαραθέτοντας στοιχεία από διαφορετικούς πολιτισμούς και ανθρώπινες καταστάσεις. Στο έργο της, 2727 χλμ. υφάσματος, σχηματίζουν μικρές δέσμες – μπόγους (bottari) και ταξιδεύουν για έντεκα ημέρες στην Κορέα, πάνω στην καρότσα ενός φορτηγού, ενώ η καλλιτέχνης είναι καθισμένη στην κορυφή του σωρού, έτσι ώστε να βλέπουμε την πλάτη της. Μέσα από αυτό το ταξίδι περιπλανιόμαστε μαζί της, σαν νομάδες, από άκρη σε άκρη της χώρας, όπως και οι κάτοικοι της Κορέας που συχνά αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον τόπο διαμονής του λόγω του πολέμου, ή να μεταναστεύουν για αναζήτηση καλύτερων όρων ζωής και εργασίας. Τα πολύχρωμα υφάσματα που χρησιμοποιεί, συνδέονται άμεσα με την καθημερινότητα και την παράδοση του τόπου καταγωγής της, μεταφέροντας συμβολισμούς που έχουν να κάνουν με τις ασχολίες αλλά και τη θέση των γυναικών στην ασιατική κοινωνία.

Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Γυμνασίου
----------------	------------------

22. Σινιάλα

Πρωτότυπος τίτλος	Σινιάλα	
Δημιουργός	ΤΑΚΙΣ (Παναγιώτης Βασιλάκης)	
Υλικό - Διάσταση	Αλουμίνιο, χάλυβας, σίδερο	
Έτος παραγωγής	1955	
Χώρα παραγωγής	Γαλλία	
Χώρος έκθεσης	Μουσεία και πλατείες στον κόσμο	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.eikastikon.gr/glyptiki/takis_mavrotas.html	
Λέξεις κλειδιά	Κινητική Τέχνη (Kinetic Art), ηλεκτρομαγνητισμός, ραντάρ, μεταλλικές ράβδοι, αρχέγονα σύμβολα	
Ο Έλληνας γλύπτης ΤΑΚΙΣ (γεν. 1925), συγκαταλέγεται ανάμεσα στους σημαντικότερους εκπροσώπους της Κινητικής Τέχνης (Kinetic Art). Πρόκειται για έργα ζωγραφικής ή γλυπτικής, όπου βασικό στοιχείο είναι η εισαγωγή της κίνησης με μοτέρ, αέρα ή άλλους τρόπους. Η κινητήρια δύναμη στα Σινιάλα είναι ο ηλεκτρομαγνητισμός, μια δύναμη όπου πρώτος ανακάλυψε ο φιλόσοφος Θαλής ο Μιλήσιος, τον 6^ο αι. π.Χ. Ο ηλεκτρομαγνητισμός λειτουργεί έτσι, ώστε τα αντίθετα μαγνητισμένα αντικείμενα να κινούνται στο ρυθμό ενός «χορού» που δεν υπακούει στους νόμους της βαρύτητας, αλλά στους νόμους της έλξης και της απώθησης, σαν ποιητική μεταφορά των αόρατων δυνάμεων που ενεργούν στο σύμπαν. Ο Τάκης οδηγήθηκε στον ηλεκτρομαγνητισμό, ακολουθώντας το παράδειγμα των ραντάρ. Τα ραντάρ μαγνητίζονται αντιδρώντας στα σήματα που εκπέμπονται από διάφορα μεταλλικά σώματα τα οποία κινούνται μέσα στο διάστημα. Τα γλυπτά του είναι ουσιαστικά μεταλλικές ράβδοι που η βάση τους βρίσκεται στο έδαφος, ενώ οι μορφές και τα σχήματα στην κορυφή τους παραπέμπουν σε αρχέγονα σύμβολα. Ο καλλιτέχνης σε πολλά από τα μαγνητικά γλυπτά του συνδύασε τον ήχο με το φως και την κίνηση.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Λυκείου	

23. Ονειροπόληση

Πρωτότυπος τίτλος	Reverie from 11 Pop Artists, volume II	
Δημιουργός	Roy Lichtenstein	
Υλικό - Διάσταση	68εκ. x58εκ.	
Έτος παραγωγής	1965	
Χώρα παραγωγής	Η.Π.Α.	
Χώρος έκθεσης	Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Ν.Υόρκη	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.moma.org/collection/browse_result.s.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A3542&page_number=7&template_id=1&sort_order=1	
Λέξεις κλειδια	Μοντέρνα τέχνη, pop art, κόμικς, επίπεδα χρώματα, μνημειοποίηση καθημερινών εικόνων, ειρωνεία, επιπολαιότητα	

Ο Roy Lichtenstein (1923–1997), θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες της Μοντέρνας και ποπ τέχνης (pop art). Μεταφέρει εικόνες κόμικς σε μεγάλα τελάρα, έτσι ώστε η αρχική εικόνα συχνά να γίνεται αγνώριστη, λόγω της μεγέθυνσης, του νέου καδραρίσματος, της εξουδετέρωσης των λεπτομερειών και της αλλαγής των χρωμάτων. Το σχέδιό του είναι ακριβές, τα χρώματά του επίπεδα και περιορισμένα (χρησιμοποιεί τα βασικά, το άσπρο και το μαύρο). Οι εικόνες που δημιουργεί με τέτοιο επίπεδο τρόπο, εξομοιώνουν τις «υψηλές τέχνες» με την εμπορική τέχνη και την καθημερινότητα. Η σημασία και η καινοτομία του έργου του έγκειται στη μνημειοποίηση καθημερινών εικόνων, όπως αυτές των κόμικς, που τις μετατρέπει σε κοινωνικά σχόλια, ανάμεικτα με ειρωνεία, επιπολαιότητα και συναισθηματική αποστασιοποίηση.

Ηλικιακή ομάδα	Από Α΄ Λυκείου
----------------	----------------

24. Χωρίς τίτλο

Πρωτότυπος τίτλος	Σειρά Untitled Film Still	
Δημιουργός	Cindy Sherman	
Υλικό - Διάσταση	0,20 Χ0,25εκ., φωτογραφία	
Έτος παραγωγής	1976 – 80	
Χώρα παραγωγής	Η.Π.Α.	
Σχετική ιστοσελίδα	http://en.wikipedia.org/wiki/Cindy_Sherman	
Λέξεις κλειδιά	Φωτογραφία, σκηνοθεσία, μεταμφίηση, γυναικεία στερεότυπα, ρόλοι, ταυτότητα, νοικοκυρά	
Η Cindy Sherman (γ.1954), είναι από τις σημαντικότερους σύγχρονους εκπροσώπους της τέχνης της φωτογραφίας. Με το έργο της έχει συμβάλλει στο να θεωρείται σήμερα αυτονόγητη η θέση της φωτογραφίας ως εκφραστικού μέσου των σύγχρονων εικαστικών τεχνών. Η Sherman δημιουργεί «αυθεντικές εικόνες», δανειζόμενη στοιχεία από τα Μ.Μ.Ε., τον κινηματογράφο και την τέχνη του παρελθόντος. Σκηνοθετεί, μεταμφιέζει και φωτογραφίζει τον εαυτό της σε διάφορους ρόλους, άλλοτε σαν νοικοκυρά, άλλοτε σαν σαρ του σινεμά, παραπέμποντας σε γυναικεία στερεότυπα που αναπαράγουν περιοδικά, ταινίες και η τηλεόραση. Ως θεατές, παρατηρούμε στο έργο της τη γυναίκα σε πολλαπλούς ρόλους που μας ήταν ως τώρα πολύ οικείοι για να τους επανεξετάσουμε. Το έργο της Sherman παραπέμπει επίσης, στη διαχρονική ανθρώπινη ανάγκη να παίζουμε διαφορετικούς ρόλους, που αποκαλύπτουν και ταυτόχρονα συγκαλύπτουν τη δική μας ταυτότητα, στην απελευθέρωση που νιώθουμε μέσα από τη μεταμφίηση και στα παραδοσιακά δρώμενα μεταμφίησης και στις αποκρίες. Όπως δηλώνει η ίδια, νιώθει ανώνυμη μέσα από τις φωτογραφίες της. Τα συγκεκριμένα έργα ανήκουν στη σειρά Untitled Film Stills (1977–1980) που περιλαμβάνει 69 μαυρόασπρες φωτογραφίες που παραπέμπουν σε αμερικάνικες ταινίες του 40, του 50 και του 60. Η καλλιτέχνης δεν τους δίνει τίτλους, εντείνοντας έτσι τα διφορούμενα νοήματα που επικοινωνούν.		
Ηλικιακή ομάδα	Από Α' Λυκείου	

25. Βαλκανικό Μπαρόκ 1

Πρωτότυπος τίτλος	Balkan Baroque I	
Δημιουργός	Marina Abramovic	
Υλικό – Διάσταση	Εικαστικό-Θεατρικό Δρώμενο – φωτογραφία	
Έτος παραγωγής	1997	
Χώρα παραγωγής	Πραγματοποιήθηκε στη Biennale της Βενετίας το 1997	
Σχετική ιστοσελίδα	http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2010/oct/03/interview-marina-abramovic-performance-artist	
Λέξεις κλειδιά	Εικαστικό-Θεατρικό δρώμενο (Performans Art), Σερβία, πνευματική αντοχή, σωματικά όρια, πόλεμος, πόνος	
Στη δεκαετία του 1970, πολλοί καλλιτέχνες εξασκούν εικαστικά και θεατρικά Δρώμενα (Performances) και Body Art (Τέχνη του Σώματος), καθιστώντας το σώμα τους πεδίο έκφρασης των φόβων, της επιθετικότητας, του πόνου, της βίας, της αυτοκαταστροφής και της παράνοιας της εποχής μας. Η Marina Abramovic από το Βελιγράδι της πρώην Γιουγκοσλαβίας (γεν. 1946), θεωρείται η σημαντικότερη καλλιτέχνης της Performance Art. Τα θέματά της έχουν να κάνουν με τη ζωή στα άκρα, με το σώμα στα όριά του. Στόχος της είναι η εξερεύνηση ακραίων και μοναδικών καταστάσεων συναισθηματικής και πνευματικής εμπειρίας, που μέσα από την υπεροχή της πνευματικής αντοχής απέναντι στο σωματικό πόνο, οδηγεί, όπως πιστεύει, τόσο την ίδια και το κοινό της, στην κάθαρση. Στο συγκεκριμένο δρώμενο, που πραγματοποιήθηκε στη Biennale της Βενετίας, η καλλιτέχνης για τέσσερις ημέρες έπλενε επί έξι ώρες 1.500 οστά αγελάδων κλαίγοντας και τραγουδώντας τραγούδια και ιστορίες από την πατρίδα της. Το δρώμενο της παραπέμπει στον πρόσφατο πόλεμο και κατακερματισμό της χώρας της, στον πόνο, στη θλίψη και τον θάνατο που αυτός έχει προκαλέσει. Η ίδια αναφέρει: «όταν με ρωτούν από που είμαι δε λέω από τη Σερβία, αλλά από μια χώρα που δεν υπάρχει πια».		
Ηλικιακή ομάδα	Από Α' Λυκείου	

ΓΛΩΣΣΑΡΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Αγγειογραφία: Η ζωγραφική πάνω σε αγγεία με σκοπό τη διακόσμησή τους. Άνθισε στην Αρχαία Ελλάδα, με το μαύρο και το βαθυκόκκινο να χρησιμοποιούνται ως βασικοί χρωματισμοί.

Αγιογραφία: Η απεικόνιση θρησκευτικών σκηνών και ιερών προσώπων. Στην ορθόδοξη βυζαντινή παράδοση, η αγιογραφία παίρνει τη μορφή τοιχογραφιών, φορητών εικόνων, ψηφιδωτών και μικρογραφιών. Χαρακτηριστικά γνωρίσματά της είναι η έλλειψη προοπτικής, η πνευματικότητα των μορφών, ο συμβολισμός και η αφηγηματικότητα.

Αισθητική: Κλάδος της φιλοσοφίας που εστιάζει στη φύση του ωραίου, της τέχνης και του γούστου, στη δημιουργία και εκτίμηση της ομορφιάς. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά τον 18^ο αιώνα και προέρχεται από την «αίσθηση», την εμπειρία που προσλαμβάνουμε μέσω των αισθήσεων.

Αναγέννηση: Αφορά την πολιτισμική και καλλιτεχνική επανάσταση που ξεκίνησε τον 15^ο αιώνα, στην Ιταλία. Η αναγεννησιακή τέχνη επωφελείται από την ανάπτυξη νέων τεχνικών (π.χ. χρήση λαδιού στη ζωγραφική), στρέφεται θεματολογικά και στιλιστικά στην αρχαιότητα, αξιοποιεί τη νέα γνώση γύρω από την ανθρώπινη ανατομία και αναβαθμίζει τον καλλιτέχνη ως δημιουργό.

Απόχρωση: Η παραλλαγή ή διαβάθμιση ενός χρώματος που προκύπτει με τη μείξη του με ποσότητα άλλου χρώματος.

Αρχιτεκτονική: Αφορά το σχεδιασμό (μελέτη και γραφικό σχέδιο) ενός χώρου ή κτηρίου.

Αφαιρετική ή αφηρημένη τέχνη: Εμφανίζεται ως όρος, τόσο στη ζωγραφική όσο και στη γλυπτική στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Αναφέρεται στην παράκαμψη της αναπαράστασης του αισθητού κόσμου. Στηρίζεται στην καθαρή χρήση των πρωταρχικών μορφολογικών στοιχείων, όπως το χρώμα, η γραμμή και το σχήμα, τα οποία αυτονομούνται από την υποχρέωση απεικόνισης παραστατικού θέματος.

Αφίσα: Πρόκειται για έντυπο χαρτί που αναρτάται σε τοίχους ή άλλες επιφάνειες σε δημόσιους χώρους και εξυπηρετεί ανάγκες διαφήμισης, ενημέρωσης, προπαγάνδας ή διαμαρτυρίας. Συνδυάζει οπτικά-εικαστικά στοιχεία και κείμενο.

Βίντεο-τέχνη (video art): Στηρίζεται στην κινούμενη εικόνα και λαμβάνει χώρα μέσα στο χρόνο, χωρίς να υιοθετεί κατ' ανάγκη τις συμβάσεις του κινηματογράφου. Βασικά στοιχεία της είναι η έμφαση στα εικαστικά χαρακτηριστικά της εικόνας, ο πειραματισμός και η επικοινωνία προβληματισμών, συνήθως κοινωνικών.

Γκράφιτι (graffiti): Ζωγραφική (συνήθως με χρώματα σπρέι) σε τοίχους και άλλες επιφάνειες δημοσίων χώρων, όπως βαγόνια τρένων. Εμφανίζει επιρροές από τη γραφιστική και την τέχνη των καρτούν. Συχνά με το περιεχόμενο των γκράφιτι ασκείται κοινωνική και πολιτική κριτική.

Γλυπτική: Η τέχνη της δημιουργίας τρισδιάστατων μορφών.

Γραμμή: Είναι το ορατό ίχνος που αφήνει το μολύβι, το πινέλο, ή άλλο γραφικό μέσο όταν σύρεται πάνω στη ζωγραφική επιφάνεια.

Διαφήμιση: Η διαδικασία προβολής ενός προϊόντος ή μιας εταιρίας επί πληρωμή. Οι μορφές, τα μέσα και η γλώσσα των εικαστικών και οπτικών τεχνών κυριαρχούν για την καλύτερη επικοινωνία και προώθηση των διαφημιστικών μηνυμάτων.

Εγκατάσταση: Σύγχρονη έκφραση εικαστικής δημιουργίας, μόνιμης ή προσωρινής, που στοχεύει στη διαμόρφωση ενός χώρου.

Ειδώλιο: Συνήθως μικρού μεγέθους τρισδιάστατο ομοίωμα μορφής ανθρώπου, ζώου ή αντικειμένου.

Εικαστικές τέχνες: Περιλαμβάνουν πολλές διαφορετικές εικαστικές και οπτικές μορφές και τεχνικές, παραδοσιακές (π.χ. θέατρο σκιών) και νεότερες, δυτικές και μη-δυτικές, τις καλές και εφαρμοσμένες τέχνες (π.χ. ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική, εικονογράφηση), έργα που πραγματοποιούνται με τη χρήση νέων τεχνολογιών (π.χ. ψηφιακή εικόνα, video art) ή εστιάζουν

στη διαμόρφωση χώρων (π.χ. εγκαταστάσεις). Επιπλέον, αναφέρονται στις ποικίλες εικόνες και αντικείμενα που συνθέτουν το σύγχρονο οπτικά προσδιορισμένο πολιτισμό μας (π.χ. διαφήμιση).

Εικαστική αγωγή: Η μαθησιακή διαδικασία, μέσα από την οποία μαθητές διαφορετικών ηλικιακών ομάδων γνωρίζουν και κατανοούν τις εικαστικές τέχνες, ως δημιουργοί και ενημερωμένοι θεατές. Η εικαστική αγωγή συνεισφέρει στην ολόπλευρη καλλιέργεια της προσωπικότητάς των νέων ανθρώπων.

Εικαστικό (-θεατρικό) δρώμενο (performans art): Αναφέρεται σε μη συμβατική θεατρική δράση ή παράσταση. Συνδέεται με την εννοιολογική τέχνη, συνδυάζει την εικαστική, δραματική και μουσική τέχνη και στοχεύει στον κοινωνικό προβληματισμό των θεατών.

Εικονοβιβλίο: Βιβλίο, συνήθως για παιδιά, με οπτική μορφή, μικρό κείμενο και εικονογράφηση που παίζει σημαντικό ρόλο στην αφήγηση της ιστορίας και τη δημιουργία ατμόσφαιρας.

Εικονογράφηση: Οι εικόνες και άλλα οπτικά στοιχεία που συνοδεύουν και συμπληρώνουν ένα κείμενο, ένα βιβλίο ή άλλο έντυπο. Πρόκειται για μια κατά βάση αφηγηματική τέχνη.

Εννοιολογική τέχνη: Καλλιτεχνικό κίνημα που εμφανίζεται στο τέλος της δεκαετίας του '60. Αμφισβητεί την παραδοσιακή αισθητική ως προτεραιότητα στην τέχνη. Στηρίζεται σε μια ιδέα-έννοια και χρησιμοποιεί εικόνες, ή αντικείμενα φορτισμένα συναισθηματικά για να την επικοινωνήσει. Ο θεατής καλείται να συμμετάσχει νοητικά για την κατανόηση του έργου.

Εξπρεσιονισμός: Καλλιτεχνικό κίνημα της μοντέρνας ζωγραφικής που εμφανίζεται από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Χαρακτηρίζεται από την έμφαση στην έκφραση του ψυχικού κόσμου και της ανθρώπινης αγωνίας, την αδιαφορία προς την πιστή αναπαράσταση της πραγματικότητας, την τάση για παραμόρφωση και δραματικότητα στην απόδοση των χρωμάτων.

Ζωγραφική: Η τέχνη της αναπαράστασης μιας εικόνας με μια συνήθως επίπεδη επιφάνεια.

Θέατρο σκιών: Είναι ένα από τα παλαιότερα είδη λαϊκού θεατρικού θεάματος. Φιγούρες από χαρτί, δέρμα ή άλλα ημιδιάφανα υλικά δρουν πίσω από λευκή οθόνη που φωτίζεται. Ο Καραγκιόζης αντιπροσωπεύει την ελληνική έκφραση του θεάτρου σκιών.

Ιμπρεσιονισμός: Καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα. Κύρια χαρακτηριστικά του στη ζωγραφική είναι οι συνθέσεις σε εξωτερικούς χώρους, η έμφαση στην απόδοση του φωτός σε διαφορετικές στιγμές της ημέρας και η αποτύπωση της άμεσης εντύπωσης που προκαλεί ένα αντικείμενο ή μια καθημερινή εικόνα.

Κινητική Τέχνη (kinetic art): Πρόκειται για μια σύγχρονη τάση της ζωγραφικής ή γλυπτικής, όπου βασικό στοιχείο της είναι η εισαγωγή της κίνησης στο εικαστικό έργο με τη βοήθεια μοτέρ, του ανέμου ή με άλλους τρόπους.

Κολλάζ: Καλλιτεχνική σύνθεση που έχει γίνει με την τεχνική της επικόλλησης διάφορων υλικών, συχνά χαρτιού, επάνω σε μία επιφάνεια. Μερικές φορές συνδυάζεται με στοιχεία ζωγραφισμένα ή σχεδιασμένα.

Κόμικς: Ιστορίες που αποδίδονται σε σειρά εικόνων, συνήθως με τη μορφή σκίτσων, και συνοδεύονται από σύντομα επεξηγηματικά κείμενα και οπτικοποιημένους διαλόγους.

Κυβισμός: Εικαστική τεχνοτροπία η οποία εκδηλώνεται στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, σύμφωνα με την οποία τα εικονιζόμενα πρόσωπα και αντικείμενα αναλύονται σε γεωμετρικές φόρμες και παρουσιάζονται να προσομοιάζουν με πολύεδρα γεωμετρικά στερεά.

Λαϊκή τέχνη: Είναι η τέχνη που δημιουργείται αυθόρμητα και ανεπιτήδευτα από μέλη, συνήθως ανώνυμα, μιας ομάδας, κοινότητας ή λαού. Αφορά πολλές διαφορετικές εικαστικές εκφράσεις και χειροτεχνικές πρακτικές (π.χ. ζωγραφική, αγγειοπλαστική, κέντημα, υφαντική) και συνήθως έχει χρηστική μορφή. Η λαϊκή τέχνη κάθε λαού διαμορφώνει, αντικατοπτρίζει και διασώζει στοιχεία του πολιτισμού του παρόντος και του παρελθόντος του.

Μακέτα: Μικρό τρισδιάστατο προσχέδιο ενός γλυπτού, αρχιτεκτονικού έργου ή άλλου εικαστικού έργου.

Μοντερνισμός: Εμφανίστηκε στα μέσα του 19ου αιώνα στη Δυτική Ευρώπη. Βασίζεται στην ιδέα ότι οι «παραδοσιακές» μορφές τέχνης, η θρησκευτική πίστη, η κοινωνική οργάνωση και η καθημερινή ζωή ακολουθούσαν ξεπερασμένα πρότυπα. Ακολουθεί τις καινοτομίες και τους νεωτερισμούς της εποχής.

Μορφολογικά στοιχεία: Με αυτό τον όρο αναφερόμαστε στα γραφικά και δομικά στοιχεία των εικαστικών τεχνών, όπως το σημείο, η γραμμή, το χρώμα, η υφή, η φόρμα, ο τόνος, το μοτίβο, με τα οποία συνθέτονται τα εικαστικά έργα.

Μοτίβο: Πρόκειται για στοιχείο, σχήμα ή μορφή που επαναλαμβάνεται σε ένα εικαστικό έργο.

Μουσειακή αγωγή: Αφορά την ουσιαστική και λειτουργική προσέγγιση των μουσειακών αντικειμένων μέσα από εκπαιδευτικές δράσεις. Βασίζεται στην οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων από εκπαιδευτικούς ή μουσειακούς φορείς, που συνήθως έχουν ως σημείο έναρξης συγκεκριμένα εκθέματα ενός μουσείου ή πινακοθήκης και απευθύνονται σε διαφορετικές ομάδες του κοινού.

Οπτικός εγγραμματισμός: Η σύνθετη ικανότητα του ατόμου (α) να επικοινωνεί με άνεση μέσα από την παραγωγή οπτικών μορφών και (β) να αποκωδικοποιεί και να κρίνει εικόνες που παράγουν άλλοι.

Οπτικός πολιτισμός: Αφορά όλα τα έργα, προϊόντα και αντικείμενα που παράγονται στο πολιτισμικό περιβάλλον μας με σκοπό να γίνουν αντιληπτά μέσα από την αίσθηση της όρασης.

Παραμόρφωση: Αναφέρεται στην παραποίηση στοιχείων της πραγματικότητας, μέσα από την αλλοίωση και την υπερβολή. Η παραμόρφωση ως εικαστικό εργαλείο χρησιμοποιείται συχνά στον εξπρεσιονισμό, αλλά και στη γελοιογραφία.

Παραστατική τέχνη: Αφορά την εικαστική αναπαράσταση περιεχομένου που παραπέμπει οπτικά σε κάτι αναγνωρίσιμο, όπως πρόσωπα, αντικείμενα ή χώρους. Στον αντίποδά της παρατακτικής βρίσκεται η αφαιρετική ή αφηρημένη τέχνη.

Πλαστική τέχνη: Αφορά το χειρισμό εύπλαστων υλικών, όπως ο πηλός, για τη δημιουργία τρισδιάστατων εικαστικών έργων.

Ποπ Αρτ (pop art): Καλλιτεχνικό κίνημα που άνθησε στις Ηνωμένες Πολιτείες τη δεκαετία του '60 και συνδέεται με τη διαφήμιση και την κυριαρχία της εικόνας στα Μ.Μ.Ε. Προβάλλει σύμβολα του καταναλωτισμού και απλά αντικείμενα και συγγεί τα όρια ανάμεσα στην εμπορική και τις καλές τέχνες.

Πορτρέτο: Ζωγραφική απεικόνιση των εξωτερικών χαρακτηριστικών αλλά και στοιχείων της προσωπικότητας ενός συγκεκριμένου προσώπου.

Προοπτική: Πρόκειται για την τεχνική της προβολής μιας τρισδιάστατης εικόνας και της δημιουργίας της αίσθησης του βάθους σε μια επίπεδη επιφάνεια. Εμφανίστηκε στη ζωγραφική τον 15^ο αι. κατά την περίοδο της Αναγέννησης.

Ρεαλισμός: Καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε στα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Οι ρεαλιστές ζωγράφοι επιδιώκουν την πιστή απεικόνιση της ζωής και της πραγματικότητας.

Ρομαντισμός: Καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Οι ρομαντικοί ζωγράφοι δίνουν έμφαση στο συναίσθημα αντί της λογικής και στοχεύουν στην πρόκληση ισχυρής συγκίνησης, κυρίως μέσα από τη θεματολογία τους, τη χρήση του φωτός και του χρώματος και την ελευθερία στη φόρμα.

Σκίτσο: Είναι η γρήγορη απεικόνιση ενός προσώπου, αντικειμένου ή άλλου θέματος με μολύβι ή άλλο σχεδιαστικό μέσο. Συνήθως δεν αποσκοπεί στην πιστή απόδοση του προς αναπαράσταση θέματος, αλλά στην αποτύπωση κάποιων ουσιαστικών χαρακτηριστικών του.

Σουρεαλισμός: Καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Επεδίωκε τη διερεύνηση του ασυνείδητου και την απελευθέρωση της φαντασίας με την απουσία κάθε ελέγχου από τη λογική.

Συμβολισμός: Ως καλλιτεχνικό ρεύμα αναπτύχθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στη Δυτική Ευρώπη. Αφορά τη συστηματική χρήση συμβόλων και οπτικών συμβάσεων για την έκφραση αλληγορικών και δευτερογενών νοημάτων που υπερβαίνουν τη ρεαλιστική απόδοση της πραγματικότητας.

Σύνθεση: Ο συνδυασμός και η συνένωση εικαστικών μορφολογικών στοιχείων (όπως χρώματα, γραμμές, φόρμες) σε ένα ενιαίο, λειτουργικό και αναγνωρίσιμο σύνολο.

Σχέδιο: Στις εικαστικές τέχνες αφορά την αναπαράσταση μιας ιδέας ή αντικειμένου με γραμμές ή και γραμμοσκιάσεις. Συχνά χρησιμοποιείται ως το πρώτο στάδιο της δημιουργίας εικαστικών έργων.

Σχήμα: Η οριοθέτηση μιας επιφάνειας που δημιουργείται από γραμμές, πολλές πινελιές ή κηλίδες μαζί.

Τέχνη της γης (land art): Πρόκειται για σύγχρονη κίνηση στις εικαστικές τέχνες, όπου τα έργα παράγονται αποκλειστικά με υλικά που υπάρχουν στη φύση. Συνδέεται άμεσα με το αυξανόμενο αίσθημα φυγής από τις πόλεις, την οικολογική συνείδηση και την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος.

Τόνος: Είναι η διαβάθμιση ενός χρώματος από το φωτεινό στο σκοτεινό και αντίθετα. Νέοι τόνοι παράγονται με την προσθήκη λευκού ή μαύρου σε ένα χρώμα.

Τύπωνμα: Πρόκειται για την αναπαραγωγή ενός εικαστικού έργου ή κειμένου με τη μέθοδο της τυπογραφίας.

Υφή: Πρόκειται για την αίσθηση που προκαλεί η επαφή (απτική ή οπτική) με την επιφάνεια ενός εικαστικού έργου.

Φόντο: Ο χώρος που περιβάλλει το κεντρικό θέμα ενός πίνακα ή άλλου δισδιάστατου εικαστικού έργου.

Φόρμα: Ως μορφολογικό στοιχείο στην εικαστική γλώσσα αναφέρεται στην τρισδιάστατη φιγούρα ενός εικαστικού αντικειμένου ή στο σχήμα του όταν πρόκειται για έργο δύο διαστάσεων. Μια φόρμα μπορεί να είναι συγκεκριμένη και περιγραφική ή ασαφής και αφηρημένη.

Φωτογραφία: Είναι η διαδικασία δημιουργίας οπτικών εικόνων μέσω της καταγραφής και αποτύπωσης του φωτός με τη χρήση φωτογραφικής μηχανής.

Φωτοσκίαση: Τεχνική που εφαρμόζεται για να αποδοθεί το φως και η σκιά και να δημιουργηθεί η ψευδαίσθηση του όγκου και του βάθους σε ένα σχέδιο ή ζωγραφικό έργο.

Χαρακτική: Είναι η τέχνη της εγχάραξης ενός σχεδίου σε μια σκληρή επιφάνεια, που στη συνέχεια χρησιμεύει ως πλάκα για την εκτύπωση αντιτύπων (χαρακτικών) σε χαρτί, ύφασμα ή άλλο μέσο. Ανάλογα με το υλικό της πλάκας, η τεχνική ονομάζεται ξυλογραφία (χαρακτική σε ξύλο), χαλκογραφία (χαρακτική σε χαλκό) ή **λιθογραφία** (χαρακτική σε πέτρα).

Χρώμα: Βασικό μορφολογικό στοιχείο των εικαστικών τεχνών. Διακρίνονται τρία βασικά χρώματα (κόκκινο, κίτρινο, μπλε) και τρία συμπληρωματικά (πορτοκαλί, πράσινο, μωβ), τα οποία προκύπτουν από μείξεις των βασικών χρωμάτων ανά δύο. Τα χρώματα μπορούν να διακριθούν επίσης σε αντίθετα (π.χ. μπλε-πορτοκαλί), σε θερμά (π.χ. κόκκινο, πορτοκαλί) και ψυχρά (π.χ. μπλε, μωβ).

Χώρος: Είναι η διάσταση στην οποία αναπτύσσονται τα εικαστικά έργα. Η ζωγραφική, η φωτογραφία και άλλες δισδιάστατες τέχνες χρησιμοποιούν το συμβολικό χώρο μιας επίπεδης επιφάνειας. Η γλυπτική, η πλαστική ή η αρχιτεκτονική καταλαμβάνουν τρισδιάστατο χώρο.

Ψηφιακή εικόνα: Προϋποθέτει τη ψηφιακή λήψη μιας εικόνας, στατικής ή κινούμενης. Η ψηφιοποίηση είναι ο τρόπος με τον οποίο μια εικόνα μετατρέπεται σε μια σειρά ψηφίων. Το αποτέλεσμα μπορεί να εκτυπωθεί ή να παρουσιαστεί σε οθόνη.